

Datum:
2020-12-10Diarienummer:
ALN-2020-00852**Tjänsteskrivelse till Äldrenämnden**Handläggare:
Daniel Karlsson, Magnus Bergman-Kyllönen

Verksamhetsplan och budget 2021–2023

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** godkänna verksamhetsplan och budget 2021–2023 för äldrenämnden,
2. **att** godkänna internkontrollplan 2021 inklusive analys enligt reglemente för äldrenämnden och
3. **att** överlämna verksamhetsplan och budget 2021–2023 samt internkontrollplan 2021 inklusive analys enligt reglemente till kommunstyrelsen.

Ärendet

Äldrenämndens verksamhetsplan beskriver hur nämnden ska förverkliga kommunfullmäktiges övergripande styrdokument Mål och budget 2021–2023. Verksamhetsplanen konkretiserar även hur nämndens politik bidrar till att uppfylla de krav som ställs genom inriktningsmål, uppdrag, samt budget. Därtill visar nämndens budget hur nämnden fördelar de ekonomiska resurser som den tilldelats. I samband med att nämnden beslutar om sin verksamhetsplan beslutar den även om sin uppföljningsplan, plan för intern kontroll, samt om nämndens nyckeltal som inkluderar ramverk och indikatorer för uppföljning av kvalitet, medarbetare och ekonomi.

Årets verksamhetsplan följer fullmäktiges disposition med nio övergripande målområden, vilka utvecklats och konkretiserats för nämndens verksamhetsområde.

Total budgetram för äldrenämnden 2021 är 2 014 mnkr (1 917 mnkr 2020). Denna nya ram är en uppräkningsram med c a 97 mnkr från i år (c a 5 %) och är inklusive volym- och priskompensation samt effektiviseringskrav för nästa år. I total budgetram ingår de

73,4 mnkr som erhållits som riktat statsbidrag för stärkt äldreomsorg och som fördelats per verksamhetsområde proportionellt efter verksamhetsområdets storlek.

I handlingen framgår vidare resultatförstärkande åtgärder som är planerade och/eller beslutade för 2021 och dessutom exempel på förslag på satsningar som budgeterats för avseende stärkt äldreomsorg och beviljats medel för. I handlingen visas även 2021 års investeringsplan utifrån beslutad investeringsram.

Beredning

Ärendet har samordnats på avdelningen för avtal och marknad. Samverkan i beredningen har skett med övriga avdelningar på förvaltningen, samt stabsstöd inom ekonomi, HR och kommunikation. Nämndens ledamöter har under hösten deltagit i en strategidag som varit en del i arbetet med framtagandet av planen.

Ekonomiska konsekvenser

Äldrenämndens budget 2021 utgör ramen för nämndens verksamhet och ekonomi för året. Genomförandet av de flesta åtgärder i verksamhetsplanen kan få ekonomiska konsekvenser för nämnden. Det kan exempelvis handla om kostnadseffektiviseringar eller ökade kostnader i form av arbetstid för åtgärdernas genomförande. Verksamhetsplanen är treårig vilket innebär att åtgärderna ska genomföras under en treårsperiod och inom ramen för nämndens budget under denna period.

I verksamhetsplanen så ingår även åtgärder under nämndmål 1.1 för att bidra till att nämnden ska kunna uppnå en ekonomi i balans under året.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Verksamhetsplan och budget 2021 – 2023

Bilaga 2. Internkontrollplan 2021 inklusive analys enligt reglemente

Äldreförvaltningen

Carina Juhlin

Förvaltningsdirektör

Aktiverande styrdokument

Datum:
2020-12-17

Diarienummer:
ALN-2020-00852

Beslutsfattare:
Äldrenämnden

Dokumentansvarig:
Carina Juhlin

Verksamhetsplan och budget 2021 – 2023

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehåll

Inledning	3
Nämndens uppdrag	3
Omvärld och förutsättningar	3
Politisk plattform	3
Syftet med nämndens verksamhetsplan och budget	5
Begrepp som används i verksamhetsplanen	6
Inriktningsmål	7
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 1 Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi	7
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 2 Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i	8
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 3 Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande	11
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 4 Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet	12
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 5 Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete	14
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 6 Uppsalas alla barn och elever ska klara sin utbildning, nå sin gymnasieexamen och utmanas i sitt lärande	16
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 7 Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet	16
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 8 I Uppsala ska ingen lämnas utanför och invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället	20
Kommunfullmäktiges inriktningsmål 9 Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala	22
Budget 2021	24
Nämndens driftbudget	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Nämndens investeringar	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Bilaga 1 Styrdokument	31
Bilaga 2 Uppföljningsplan	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Inledning	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Nämndens uppföljning	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Bilaga 3 Nämndens indikatorer	32

Inledning

Nämndens uppdrag

Äldrenämnden ansvarar för:

1. uppgifter enligt socialtjänstlagen (2001:453) i ordinärt eller särskilt boende för personer över 65 år som är i behov av bistånd på grund av ålder, sjukdom eller fysisk funktionsnedsättning,
2. uppgifter avseende det kommunala åtagandet enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) för personer över 65 år, dock inte för personer över 65 år som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller har en psykisk funktionsnedsättning, för vilka omsorgsnämnden ansvarar,
3. anhörigstöd till anhöriga till personer över 65 år, som vårdar eller stödjer en närstående.

Politisk plattform

En trygg vård och omsorg med hög kvalitet

Vården och omsorgen ska jämlikt och jämställt möta invånarnas behov och äldreomsorgen ska kännas trygg för Uppsalas äldre och deras anhöriga. Äldrenämndens insatser ska utgå från ett synsätt med individen i centrum. För att säkra detta har nämnden antagit en uppsättning värdebegrepp, TITORB (trygghet, inflytande, tillgänglighet, oberoende, respekt och bemötande), som ska genomsyra insatserna. Individens delaktighet ska också stärkas i utredning, planering och genomförande av insats, samt i uppföljning av beslutad insats. Det ska finnas valfrihet för äldre att välja utförare av omsorg. Samtidigt ska kvaliteten inom äldreomsorgen alltid stå i fokus, oavsett driftsform och kontinuiteten för brukare ska värnas. Kvalitets- och individuppföljningar är därför av central vikt för att säkerställa kvaliteten, såväl inom egen regin som inom upphandlad verksamhet.

Kommunens äldre ska erbjudas en god, sammanhållen och nära hälso- och sjukvård. Särskilt prioriterat för nämnden är att kommunens invånare ska känna sig delaktiga och trygga i hela vårdkedjan oavsett boendeform och insats. En förutsättning för detta är ett nära samarbete mellan äldrenämnden, övriga sociala nämnder och Region Uppsala. Samverkansarbetet bedrivs framför allt inom ramen för Hälsa, stöd, vård och omsorg (HSVO) Uppsala och konkretiseras i en gemensam verksamhetsplan.

Äldrenämndens innovationsstrategi pekar ut riktning och långsiktiga mål för nämndens innovationsarbete. Innovationsarbetet är nödvändigt för att effektivisera hela nämndens verksamhet. Insatser i rätt omfattning och av god kvalitet är viktigt för att verksamheten ska vara socialt och ekonomiskt hållbar. Samtidigt är det uttalade målet för innovationsarbetet att insatserna inte får försämra kvaliteten, utan i första hand istället ska leda till förbättringar för brukarna.

Aktivt och självständigt liv

En mångfald faktorer är av betydelse för ett långt liv med god hälsa och oberoende. Äldrenämnden ska tillsammans med övriga kommunala och externa aktörer möjliggöra för kommunens äldre att kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt. Därigenom kan också behovet av mer omfattande vård- och omsorgsinsatser minska. Förebyggande och tidiga insatser behöver i högre grad nå de äldre där behovet av dessa insatser är som störst. Genom detta kan både effekterna i form av ökad livskvalitet och förbättrad folkhälsa, samt en hållbar ekonomisk utveckling för kommunen maximeras.

Samtidigt är engagemang från andra aktörer avgörande för möjligheterna att möta utvecklingen utifrån ett brett äldreperspektiv. Livsmiljöer, boende, gator, kommunikationer, kultur- och serviceutbud med mera behöver i högre grad utformas med tanke på äldre personers behov och förutsättningar. Den aktivitet och samverkan som utvecklas de närmaste åren, inte minst inom ramen för implementering av handlingsplanen för en äldrevänlig kommun, kommer vara mycket avgörande för situationen på längre sikt. En utvecklad samverkan mellan kommunens nämnder och bolagsstyrelser, samt med näringsliv och civilsamhället, ger utvecklingsmöjligheter som resulterar i nya stödinsatser som bättre kan möta äldres behov. Civilsamhället ska också ges möjlighet till att öka utbudet av aktiviteter för förbättrad folkhälsa bland äldre.

Medarbetare som trivs och utvecklas på jobbet

Äldrenämndens medarbetare ska trivas på jobbet och ges möjlighet att utvecklas på sin arbetsplats. Viktiga insatser är exempelvis kompetensutveckling, medledarskap och möjligheter till att bidra till nämndens verksamhetsutveckling genom innovations- och utvecklingsarbete. Genom detta förbättras möjligheterna till en högre grad av motivation bland nämndens medarbetare. Dessutom stärks förutsättningarna att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla kompetent personal. Innovationsarbetet är nödvändigt för att effektivisera hela nämndens verksamhet. Samtidigt är det uttalade målet att insatserna inte får försämra kvaliteten, utan i första hand istället ska leda till förbättringar både för brukare och för medarbetare.

Under den närmaste tioårsperioden förväntas en kraftig ökning av antalet äldre över 80 år. De ökade behoven medför utmaningar för kompetensförsörjningen inom nämndens verksamheter. Äldrenämnden behöver därför kontinuerligt arbeta med att utveckla nya metoder och arbetssätt för att nå, attrahera och utveckla den kompetens som krävs. Nämndens kompetensförsörjningsplan utgör ramverket för hur nämnden arbetar strategiskt för att säkra kompetensförsörjningen.

Omvärld och förutsättningar

Förbättrade levnadsförhållanden och förbättrad medicinsk behandling har resulterat i att livslängden i världen ökat kraftigt. När människor lever längre och dessutom föder färre barn förändras åldersstrukturerna. De äldre ökar både numerärt och i relation till antalet personer i yrkesverksam ålder. Kommunens omvärldsanalys identifierar ett antal globala och regionala trender. Slutsatserna i omvärldsanalysen kallas förändringstryck. De visar vad kommunen kan göra för att möta och hantera omvärldsförändringar. För trenden åldrande befolkning gäller följande:

Tänka nytt och vara nyskapande.

Den förändrade demografiska strukturen innebär att färre personer kommer att behöva försörja fler framöver, samtidigt som behoven ökar i de personalintensiva verksamheterna som barnomsorg, skola och äldreomsorg. För att fortsätta tillhandahålla kvalitativa välfärdstjänster behöver kommunen tänka och arbeta annorlunda i framtiden till exempel avseende personalsituationen och arbetsvillkoren i äldreomsorgen. Innovationer, digitalisering, införandet av välfärdsteknik och en ökad samverkan såväl inom kommunkoncernen som med externa aktörer är åtgärder som kommunen kan vidta för att uppnå ett mer effektivt resursutnyttjande och ökad kvalitet.

Ta vara på äldres arbetsförmåga, erfarenhet och engagemang.

Många av Uppsalas äldre är aktiva högt upp i åldrarna även om denna aktivitet för närvarande går på sparlåga. Därför behöver det framöver finnas goda förutsättningar för äldre att arbeta på den ordinarie arbetsmarknaden, inom frivilligverksamheter och föreningslivet samt genom företagande. Kommunen behöver verka för att det ska vara enkelt, förmånligt, säkert och attraktivt för äldre att arbeta och på andra sätt bidra till samhällslivet.

Utveckla en äldrevänlig kommun.

I samband med att kommunen får fler äldre ökar behoven av att anpassa den fysiska miljön och utforma färdmedel, bostäder, verksamheter och aktiviteter utifrån ett äldreperspektiv. I dagsläget gäller detta även den digitala miljön för att bryta isolering. Det gör det möjligt för fler äldre att leva ett mer aktivt liv och att bo kvar längre i hemmet. Det finns samtidigt ett behov av att stärka möjligheterna för äldre att kunna förändra sin boendesituation och vid behov ställa om till ett mindre och mer tillgänglighetsanpassat boende. Kommunen behöver möta detta genom att stärka äldreperspektivet i sin planering och erbjuda ett breddat utbud av säkra boenden för äldre med lägre boendekostnad. Det är också viktigt att kommunen utvecklar sitt förebyggande och folkhälsofrämjande arbete, inte minst mot förbättrad psykisk hälsa utifrån dagens situation.

Konsekvenser av covid-19

Den pågående smittspridningen slår hårdast mot de äldre och dem med underliggande sjukdomar. Spridningen av covid-19 har ökat kraven på kommunal vård och omsorg och bland annat inneburit skärpta rutiner. Vidtagna åtgärder i form av social distansering innebär en ökad risk för isolering och ensamhet som i sin tur kan leda till psykisk ohälsa. Även äldre i åldrarna 65–79 påverkas mycket. De yngre äldre utgör inte bara en växande tillgång på arbetsmarknaden utan många är också bärande pelare inom ideella verksamheter som stödjer behövande på olika sätt. Detta sätts nu på spel så länge smittspridningen pågår. Pandemin har satt fokus på äldreomsorgen och kan komma att påverka utformningen av den i hög utsträckning, till exempel avseende

organisation, kompetens, anställningsformer, utformning av äldreboenden, tillsyn och statens roll.

Även kompetensförsörjningen påverkas mycket av pågående kris. Det finns en risk att ett mer ansträngt ekonomiskt läge kan påverka rekryteringsmöjligheterna i den kommunala sektorn de närmaste åren. Den demografiska utvecklingen med en växande andel unga och äldre pekar dock fortsatt mot att det kan bli svårt att rekrytera tillräckligt med personal inom vård och omsorg samt skola när konjunkturen väl vänder. Samtidigt är många av dessa yrken sådana som nu lyfts fram som samhällsviktiga, vilket på sikt kan komma att få betydelse för statusen på dessa yrken och underlätta kompetensförsörjningen.

Syftet med nämndens verksamhetsplan och budget

Nämndens verksamhetsplan och budget beskriver hur nämnden ska förverkliga kommunfullmäktiges övergripande styrdokument Mål och budget 2021 – 2023.

Nämnden följer upp sin verksamhetsplan och budget i samband med kommunens gemensamma uppföljning per april, delårsbokslutet per augusti och årsbokslutet. Nämnden ansvarar för att löpande följa upp och analysera utvecklingen inom sina respektive verksamhetsområden.

I samband med att nämnden beslutar om sin verksamhetsplan och budget beslutar den även om sin plan för intern kontroll. Äldreförvaltningen ansvarar för att omsätta planerna i praktisk handling.

Begrepp som används i verksamhetsplanen

Inriktningsmål	Kommunfullmäktiges mål i <i>Mål och budget</i> . Nämnden konkretiserar inriktningsmålen genom att beskriva åtgärder till uppdragen och vid behov komplettera med egna grunduppdrag, nämndmål, strategier, åtgärder och indikatorer.
Uppdrag	Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnden i <i>Mål och budget</i> . Nämnden tar fram åtgärder för att beskriva hur nämnden genomför uppdragen. Vid behov kan nämnden också ta fram strategier för genomförandet av uppdragen
Grunduppdrag	Nämndens grunduppdrag enligt reglementet. Utvecklingen av grunduppdraget beskrivs med nämndmål eller indikatorer.
Nämndmål	Nämnden kan för att bidra till måloppfyllelse konkretisera inriktningsmålen genom att formulera egna nämndmål med tillhörande strategier och åtgärder.
Budget	Nämndens budget utgår från <i>Mål och budget</i> och preciseras i nämndens detaljbudget. Nämnder som har både en systemledarroll och en egenregi redovisar budgeten separat för de båda rollerna.
Strategi	Visar nämndens långsiktiga vägval för hur den ska nå sina mål. Nämnden tar i sina strategier även hänsyn till kommunens program och policyer. Nämnden kan i beskrivningen av sina strategier visa vad som behöver göras även bortom 2021 – 2023 för att sätta in åtgärderna i ett sammanhang.
Åtgärd	Visar vilka initiativ nämnden tar för att förverkliga sina strategier och uppdrag. Det kan exempelvis handla om att nämnden gör riktade satsningar, fattar nödvändiga beslut, tillsätter en utredning eller startar en försöksverksamhet. Åtgärder för att öka jämställdheten ska alltid övervägas. För nämnder som har både en systemledarroll och en egenregi behöver det framgå om åtgärden enbart gäller för egenregin eller om den gäller alla.
Förväntad effekt	Konkretiserar en åtgärd och beskriver vad den ska leda till. Underlättar på så sätt uppföljningen av åtgärder.
Styrdokument	Visar om åtgärden finns i, eller kan kopplas till genomförandet av, ett befintligt styrdokument (t.ex. program eller handlingsplan).

Inriktningsmål

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 1 Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi

Uppdrag: 1. Genomföra en årlig kartläggning av hur nämndernas och bolagsstyrelsernas resurser kommer män och kvinnor tillgodo i syfte att omfördela resurser för att främja jämställdhet och likvärdighet.

Äldreförvaltningen deltar i det kommunövergripande projektet gällande jämställd biståndsbedömning. Genom kartläggning av fördelningen av resurser mellan kvinnor och män ges möjligheter att identifiera och genomföra åtgärder för jämställd resursfördelning inom området.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Medverka i kommunövergripande projekt om kartläggning och fördelning av resurser för jämställd biståndshandläggning.	Jämställdhetspolitiska målen delmål 1 och 5	Utvecklat kunskapsunderlag som möjliggör åtgärder för jämställd resursfördelning inom området Jämställd resursfördelning inom området

Koppling till nämndens grunduppdrag och politiska plattform

Vården och omsorgen ska jämlikt och jämställt möta invånarnas behov och äldreomsorgen ska kännas trygg för Uppsalas äldre och deras anhöriga. Äldrenämndens insatser ska utgå från ett synsätt med individen i centrum. Äldrenämnden ska därför ha en verksamhet där kvinnor och män har lika rättigheter samt ges lika villkor och möjligheter att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling. Nämndens resurser ska därför fördelas jämställt.

Uppdrag 2. Förenkla företagens vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagservice med hög kvalitet.

Äldrenämnden ska underlätta för en mångfald av utförare att etablera sig. Nämndens utförare behöver därför bemötas effektivt och med god tillgänglighet och service.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Säkerställa att utförare inom nämndens verksamheter bemöts effektivt och med god tillgänglighet och service		Effektiv och rättssäker företagservice med hög kvalitet

Koppling till nämndens grunduppdrag och politiska plattform

Det ska finnas valfrihet för äldre att välja utförare av omsorg. Samtidigt ska kvaliteten inom äldreomsorgen alltid stå i fokus, oavsett driftsform. Kvalitets- och individuppföljningar är därför av central vikt för att säkerställa kvaliteten, båden inom extern verksamhet och egen regi.

Nämndmål 1.1. Våra gemensamma resurser ska användas rätt

Äldrenämnden ska ha en ekonomi i balans. Hållbar ekonomisk utveckling är en av förutsättningarna för välfärd och behövs för att säkra människors sociala trygghet. En hållbar ekonomi innebär att kostnaderna inte överstiger intäkterna och att kostnaderna inte överförs på andra aktörer eller kommande generationer.

Nämnden behöver därför kontinuerligt identifiera och genomföra effektiviseringsåtgärder för att kunna säkerställa en ekonomi i balans under planperioden. Samtidigt måste det finnas utrymme för både kvalitetsförbättringar och nödvändiga investeringar.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Minska nettokostnaderna för inhyrd personal samt minska antalet inhyrd personal		Mer effektivt resursutnyttjande Högre grad av kontinuitet för brukaren
Fortsätta utveckla analysarbetet gällande kostnads- och kvalitetsjämförelse		Bättre underlag för att nämnden och förvaltningen ska kunna fatta adekvata inriktningsbeslut

Indikatorer till inriktningsmål 1

Ekonomiskt bokslut/resultat för nämnden (okt 2020)
Nettokostnadsavvikelse (2019)
Nettokostnad äldreomsorg, kr/invånare (2019)
Kostnader netto för inhyrd personal (nuvärde tas fram senare)
Indikator för att mäta jämställd resursfördelning (Tas fram senare inom ramen för projektet)

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 2

Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i

Uppdrag 3. Vässa kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet.

Människors upplevda trygghet och säkerhet handlar ytterst om den enskildes tillit till samhälle och medmänniskor, sociala förankring och delaktighet. Insatser för att bekämpa kriminalitet ska kombineras med förebyggande åtgärder. Äldreperspektivet behöver integreras i kommunens brottsförebyggande arbetet och samverkan med polisen. Då stadsplaneringsprocessen till största delen ligger utanför nämndens kontroll krävs en god samverkan med andra berörda kommunala nämnder och externa parter.

Nämndens resurser ska användas rätt och rättssäkert. Aktörer som medvetet försöker missbruka nämndens medel för egen vinning ska motarbetas.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Stärka äldreperspektivet i det brottsförebyggande arbete i samverkan med övriga kommunala aktörer och polisen, exempelvis i arbetet med handlingsplan Gränby/Kvarngärdet och inom ramen för samverkansarbetet mellan kommunen och polisen	Handlingsplan Gränby/Kvarngärdet	Ökad trygghet och säkerhet för kommunens äldre
Utveckla arbetet för att upptäcka leverantörer som bryter mot lagen och medvetet försöker missbruka välfärdssystemet för ekonomisk vinning		Minskad risk för förtroendeskada för nämnden. Minskad risk för att nämndens brukare inte får den vård och omsorg den har rätt till Minskad risk för felaktiga utbetalningar.

Koppling till nämndens grunduppdrag och politiska plattform

Äldrenämnden ska tillsammans med övriga kommunala och externa aktörer möjliggöra för kommunens äldre att kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt. En hög grad av upplevd trygghet är en viktig del för att kunna uppnå detta.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har, i en sammanställning i den nationella trygghetsundersökningen, genomfört en omfattande kartläggning av olika gruppers trygghetsupplevelser under åren 2017–2019, som en del av trygghetsundersökningen 2019. Undersökningarna visar att äldre kvinnor är den grupp som, tillsammans med de yngsta åldersgrupperna, upplever högst grad av otrygghet på kvällen i det egna bostadsområdet. Det finns därför ett uppenbart behov, både ur ett äldreperspektiv och ur ett jämställdhetsperspektiv att nämnden prioriterar och lyfter trygghetsfrågan ytterligare.

Indikatorer till inriktningsmål 2

Andel personer % 65+ som svarat Ibland, ganska ofta och mycket ofta på frågan "Har det hänt att du låtit bli att gå ut ensam i ditt bostadsområde på kvällen/natten, för att du känt dig otrygg?" (Kommunens trygghetsundersökning 2017)

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 3

Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

Uppdrag 6. Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om en fossilfri välfärdskommun 2030 och klimatpositivt Uppsala 2050.

Äldrenämndens miljö- och klimatarbete utgår från kommunens miljö- och klimatprogram och etappmålen i detta program. Från 2021 ska minskningen i Uppsala vara 10–14 procent per år till 2030. De kommunala verksamheternas egen miljöpåverkan måste minska samtidigt som kommunen verkar för lägre påverkan bland Uppsalas alla invånare och företag.

Den största miljöpåverkan inom äldrenämndens verksamheter finns inom transporter, och då särskilt persontransporter inom hemvården. För att äldrenämnden ska kunna bidra till kommunens miljömål, både på kort och på lång sikt, är därför omställningen av fordonsparken inom hemvården, men även bland nämndens övriga medarbetare, av största betydelse. Samtliga fordon kan tankas fossilfritt inom nämndens verksamheter och nästa steg är därför att säkerställa att så också sker.

Förutom trafiken finns en rad andra viktiga frågor, där utfasning av fossil plast och ekologiskt hållbart jordbruk är några exempel med påverkan på äldrenämndens verksamheter.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Säkerställa att tankning av fordon görs fossilfritt, samt utveckla ruttoptimering och byta ut bilar mot elcyklar. (Gäller endast nämndens egna verksamheter)	Miljö- och klimatprogrammet etappmål 3 och 4	Minskad förbrukning av fossila bränslen inom transporter. Minskad energianvändning inom transporter.
Öka andelen ekologisk mat i de verksamheter som finansieras av nämnden.	Miljö- och klimatprogrammet etappmål 6	Högre grad av djur- och miljöhänsyn i matproduktionen. Viss risk för ökade kostnader för matinköp inom nämndens ansvarsområde
Genom systematisk uppföljning av kraven inom ramen för valfrihetssystemet för hemvård säkerställa att andelen förnybar energi vid transporter succesivt ökar och bidra till att kommunen når klimatmålen år 2023 (Gäller endast externa utförare)	Miljö- och klimatprogrammet etappmål 3 och 4	Minskad förbrukning av fossila bränslen inom transporter. Minskad energianvändning inom transporter.
Fortsätta fasa ut fossila plastprodukter för att uppnå en halvering i klimatpåverkan från plast 2023 jämfört med plastinköpen 2018.	Miljö- och klimatprogrammet etappmål 9	Minskad förbrukning av fossila bränslen Lägre gifthalter i miljön

Indikatorer till inriktningsmål 3

Andel % ekologisk mat i egen regins verksamheter (jan-okt 2020)
Andel % ekologisk mat i av nämnden upphandlade verksamheter (Indikator saknas. tas fram under året)
Andel % använd förnybar energi vid transporter inom nämndens egna verksamheter (jan-sep 2020)
Plastinköp inom egen regin (fem utvalda produkter under 2018, utgångsvärde i ton)

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 4

Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet

Uppdrag 9. Påskynda integrationen för en snabbare etablering av nyanlända och skapa förutsättningar för fler människor att försörja sig genom utbildning, arbete eller entreprenörskap.

Kommunen ska utveckla ett inkluderande och demokratiskt samhälle där alla människor kan nå sin fulla potential. Äldrenämnden strävar efter att ta tillvara den kompetens som kommer till kommunen via de nyanlända och möjliggöra för sysselsättning. Som ett led i detta behöver insatser implementeras för att säkerställa tillräckliga kunskaper i svenska språket, både bland nyanlända och övriga medarbetare så att patientsäkerheten säkras.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Möjliggöra för extratjänster inom nämndens verksamheter	Program och handlingsplan för Uppsala kommuns arbetsmarknadspolitik	Fler nyanlända i sysselsättning inom vård och omsorg

Koppling till nämndens grunduppdrag och politiska plattform.

De ökande behoven på kort och lång sikt medför utmaningar för kompetensförsörjningen inom nämndens verksamheter. Äldrenämnden behöver därför kontinuerligt arbeta med att utveckla nya metoder och arbetssätt för att nå, attrahera och utveckla den kompetens som krävs. Att ta tillvara den kompetens som kommer till kommunen via de nyanlända är en del i detta arbete.

Nämndmål 4.1. Kommunens äldre ska ges möjlighet att leva ett aktivt och självständigt liv

Äldrenämnden ska tillsammans med övriga kommunala och externa aktörer möjliggöra för kommunens äldre att kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt. Därigenom kan också behovet av mer omfattande vård- och omsorgsinsatser minska. Förebyggande och tidiga insatser behöver i högre grad nå de äldre där behovet av dessa insatser är som störst. Genom detta kan både effekterna i form av ökad livskvalitet och förbättrad folkhälsa, samt en hållbar ekonomisk utveckling för kommunen maximeras.

Samtidigt är engagemang från andra aktörer avgörande för möjligheterna att möta utvecklingen utifrån ett brett äldreperspektiv. Livsmiljöer, boende, gator, kommunikationer, kultur- och serviceutbud med mera behöver i högre grad utformas med tanke på äldre personers behov och förutsättningar. En utvecklad samverkan mellan kommunens nämnder och bolagsstyrelser, samt med näringsliv och civilsamhället, ger utvecklingsmöjligheter som resulterar i nya stödinsatser som bättre kan möta äldres behov. Civilsamhället ska också ges möjlighet till att öka utbudet av aktiviteter för förbättrad folkhälsa bland äldre.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Samordna implementeringen av handlingsplanen för äldrevänlig kommun och genomföra de åtgärder där äldrenämnden är huvudansvarig, exempelvis uppsökande verksamhet för att motverka ensamhet och social isolering	Handlingsplan för äldrevänlig kommun	En äldrevänlig kommun Stärkt folkhälsa bland nämndens målgrupper Minskad ensamhet och social isolering
Stärka och prioritera förebyggande insatser som i hög grad når de personer där behovet av insatserna är som störst		Stärkt folkhälsa bland nämndens målgrupper Minskad ensamhet och social isolering

Indikatorer till inriktningsmål 4

Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besväras av ensamhet, andel (%) 2020
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besväras ofta av ensamhet, andel (%) 2020
Antal extratjänster inom nämndens verksamheter

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 5 Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete

Uppdrag 11. Förbättra möjligheten till anställning för personer med funktionsnedsättning i kommunens verksamheter

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Samverka med interna och externa aktörer för att möjliggöra sysselsättning för personer med funktionsnedsättning inom nämndens verksamheter	Program för full delaktighet	Ökad inkludering i yrken inom nämndens verksamheter

Nämndmål: Ökat utbud av alternativa boendeformer för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden

Stora inlåsnings effekter på bostadsmarknaden skapar hinder för äldre att byta boende till något mindre och mer tillgängligt. I Uppsala finns främst en brist på just mindre och billiga hyresrätter. Detta drabbar inte minst äldre som önskar flytta till en mindre, mer tillgänglig lägenhet med små underhållsbehov. Allra mest drabbade är ensamstående äldre kvinnor, som generellt har lägre inkomster och utgör en större andel av ensamhushållen än äldre män.

Det behövs därför fler olika boendelösningar och nya boendeformer som motsvarar behoven. För äldre personer behöver perspektiven vidgas till att gälla hela boendekedjan. Det vill säga allt från tillgänglighet i ordinarie bostäder, seniorbostäder med gemensamhetslokal, till utformning av vård- och omsorgsboenden.

En del av behovet av sådana bostäder kan fyllas av bostäder för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden, som seniorbostäder med gemensamhetslokal. Utbudet av dessa boendeformer är idag begränsat. Det finns även begränsat med information om hur utbudet och efterfrågan på dessa boendeformer ser ut i olika områden i kommunen.

Äldrenämnden har inte bostadsförsörjningsansvaret för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden men ska vara en aktör som genom samverkan och information bidrar till att skapa förutsättningar för ett större utbud av dessa bostäder. Nämnden ska också kontinuerligt bevaka och sprida information om möjligheter till stöd för tillskapande av sådana bostäder.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Bidra med kunskapsunderlag för att möjliggöra en utveckling av utbudet av bostäder för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden	Jämställdhetspolitiska målen delmål 2	Förbättrade förutsättningar för ett ökat utbud av bostäder för äldre på den ordinarie bostadsmarknaden

Indikatorer till inriktningsmål 5

Antal seniorbostäder med gemensamhetslokal i Uppsala kommun (november 2020)

Antal seniorbostäder i Uppsala kommun (november 2020)

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 6
Uppsalas alla barn och elever ska klara sin utbildning, nå
sin gymnasieexamen och utmanas i sitt lärande

Äldrenämnden saknar förutsättningar att bidra till måluppfyllelse.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 7

Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet

Uppdrag 17. Utreda förekomsten av delade turer och genomföra ett pilotprojekt i syfte att möjliggöra sammanhållna arbetsdagar. (KS och ÄLN)

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Utreda förekomsten av delade turer och genomföra ett pilotprojekt i syfte att möjliggöra sammanhållna arbetsdagar		Kunskapsunderlag för ställningstagande gällande möjligheten till att minska delade turer och möjliggöra sammanhållna arbetsdagar

Nämndens grunduppdrag

Äldrenämnden arbetar kontinuerligt med att utveckla nya metoder och arbetssätt för att nå, attrahera och utveckla den kompetens som krävs. Syftet med delade turer inom äldreomsorgen har främst varit att effektivisera verksamheten och möjliggöra fler heltidstjänster. För att förbättra kontinuiteten för brukarna, minska risken för smittspridning och förbättra arbetsmiljön för medarbetare ska möjligheten att minska delade turer utredas.

Uppdrag 18. Utveckla systematik genom exempelvis språkundervisning och språkmentor för att säkerställa tillräckliga kunskaper i svenska språket för anställda med behov av det inom vård och omsorg. (OSN, ÄLN och AMN)

Samtliga medarbetare ska ha den kompetens i yrkessvenska som är nödvändig för en god och säker vård och omsorg och för en god arbetsmiljö. För att säkerställa detta ska det finnas verktyg och systematik i att säkerställa kompetensnivå vid rekrytering, identifiera behov hos anställda, språkstödande insatser och möjlighet att följa upp effekt av insatser.

Samverkan avses att ske i samverkan med AMN, exempelvis gällande språkstödande insatser. OSN har liknande behov och det finns därför vinster i att samverka inom detta område.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Fortsatt genomföra språkinsatser för personer som behöver detta	Program och handlingsplan för Uppsala kommuns arbetsmarknadspolitik	Trygg och säker vård och omsorg

Nämndens grunduppdrag

Äldrenämndens insatser ska utgå från ett synsätt med individen i centrum. För att säkra detta har nämnden antagit en uppsättning värdebegrepp, TITORB (trygghet, inflytande, tillgänglighet, oberoende, respekt och bemötande), som ska genomsyra insatserna.

Brukare ska därför vara trygga i att kunna prata svenska med kommunen i exempelvis en vård situation. Genom att säkerställa tillräckliga kunskaper i svenska språket för anställda med behov av det inom vård och omsorg förbättras brukarbemötandet och patientsäkerheten ökar.

Nämndmål 7.1 Jämlik och patientsäker hälso- och sjukvård

Äldrenämnden ska erbjuda en god hälso- och sjukvård. Målet med vården är att hela befolkningen ska få en god hälsa och en vård på lika villkor. Hälso- och sjukvården ska utgå från ett personcentrerat arbetssätt vilket innebär att vården är sammanhållen och utgår från varje persons förmågor, vilja och behov.

Hälso- och sjukvårdsprocesserna i Uppsala kommun ska kontinuerligt utvecklas för att möta förändringar, förväntningar och behov i befolkningen och säkra patientsäkerheten för den enskilde.

För att kunna möta kommande utmaningar inom hälso- och sjukvården har Uppsala kommun ställt sig bakom målbilden Effektiv och nära vård 2030 samt utveckling av vårdcentrum i länet. Detta förutsätter att äldrenämnden samarbetar internt inom kommunen och tillsammans med Region Uppsala och övriga kommuner i länet för att uppnå målbilden.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Utveckla processer för ledning och styrning inom hälso- och sjukvård inom Uppsala kommun		Den hälso- och sjukvård som utförs är nära, effektiv och jämlik.
Skapa förutsättningar för en god, nära och samordnad hälso- och sjukvård tillsammans med berörda nämnder och Region Uppsala		Den hälso- och sjukvård som utförs är nära, effektiv och jämlik
I samverkan med Region Uppsala verka för att öka kontinuiteten i läkarstödet inom äldreomsorgen		Ökad kontinuitet i läkarstödet på särskilt boende
Säkerställa efterlevnaden av Vårdhygienisk strategi för att begränsa smittspridning av covid-19 inom kommunal vård och omsorg i Uppsala län		Begränsad smittspridning av Covid-19 inom kommunal vård- och omsorg

Nämndmål 7.2. En trygg vård och omsorg med hög kvalitet

Vården och omsorgen ska jämlikt och jämställt möta invånarnas behov och äldreomsorgen ska kännas trygg för Uppsalas äldre och deras anhöriga. Äldrenämndens insatser ska utgå från ett synsätt med individen i centrum. För att säkra detta har nämnden antagit en uppsättning värdebegrepp, TITORB (trygghet, inflytande, tillgänglighet, oberoende, respekt och bemötande), som ska genomsyra insatserna. Individens delaktighet ska också stärkas i utredning, planering och genomförande av insats, samt i uppföljning av beslutad insats. Det ska finnas valfrihet för äldre att välja utförare av omsorg. Samtidigt ska kvaliteten inom äldreomsorgen alltid stå i fokus, oavsett driftsform och kontinuiteten för brukare ska värnas.

Avtals-, uppdrags- och individuppföljningar är därför av central vikt för att säkerställa kvaliteten, såväl inom egen regin som inom upphandlad verksamhet.

Äldrenämndens innovationsstrategi pekar ut riktning och långsiktiga mål för nämndens innovationsarbete. Innovationsarbetet är nödvändigt för att effektivisera hela nämndens verksamhet. Insatser i rätt omfattning och av god kvalitet är viktigt för att verksamheten ska vara socialt och ekonomiskt hållbar. Samtidigt är det uttalade målet för innovationsarbetet att insatserna inte får försämra kvaliteten, utan i första hand istället ska leda till förbättringar för brukarna.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Fortsätta utveckla analysarbetet gällande kostnads- och kvalitetsjämförelser		Bättre underlag för att nämnden och förvaltningen ska kunna fatta adekvata inriktningsbeslut
Utveckla och öka antalet uppföljningar av brukarens upplevelse av kvalitet i utförande av biståndsbeslutad insats, som ett komplement till nationell statistik om brukarnöjdhet		Bättre underlag för att nämnden och förvaltningen ska kunna fatta adekvata inriktningsbeslut
Utveckla insatser för att stärka den upplevda personalkontinuiteten hos brukaren		Högre grad av upplevd personalkontinuitet hos brukaren
Utveckla ersättningsmodellen så att den i högre grad främjar mångfald bland utförare, exempelvis genom att stärka möjligheten för ideella aktörer att delta		Ökad mångfald bland nämndens utförare och för nämndens brukare
Stärka incitamenten i ersättningsystemen för det som är särskilt viktigt för att nå en trygg vård och omsorg av god kvalitet		Trygg vård och omsorg av god kvalitet
Förstärka attraktiviteten för egen regins hemvård och boenden hos nämndens brukare		En konkurrenskraftig egen regi
Stärka valfriheten gällande mat och måltider inom hemtjänsten genom att möjliggöra val mellan flera leverantörer		Ökad valfrihet för brukaren i mat- och måltidssituationen
I samverkan med Måltidsservice stärka mat- och måltidskvaliteten på särskild boende		Högre grad av nöjdhet bland brukarna på särskilt boende gällande mat- och måltidskvaliteten
Ta fram nya riktlinjer för mat och måltider, innefattande såväl matens kvalitet och näringsinnehåll som måltidsmiljön.		Säkerställande av kvalitet av maten och måltidsmiljön inom nämndens verksamheter
Konkretisera nämndens innovationsstrategi genom att ta fram		Ökad takt i nämndens innovationsarbete

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
en handlingsplan som visar på hur strategins vision kan uppnås		
Genomföra innovationssatsningar, exempelvis inom ramen för det mobila arbetssättet såsom digital signering, digital nattillsyn och digitala matinköp.		Ökat oberoende och ökad delaktighet för brukaren Mer effektivt resursutnyttjande
Fortsätta att stimulera innovation i nämndens verksamheter genom utveckling av innovationsfonden		Ökad takt i nämndens innovationsarbete
Inom ramen för lokal- och bostadsförsörjningsplanen identifiera nämndens behov av särskilt boende, samt tydliggöra nämndens möjligheter till styrning av geografisk lokalisering och fördelningen mellan olika driftsformer.		Balans mellan utbud och behov av platser inom särskilt boende

Indikatorer till inriktningsmål 7

Invånare 65+ i särskilda boendeformer, andel % (2018)
Invånare 65+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel % (2018)
Invånare 65+ som varit mottagare av hälso- och sjukvård som kommunen ansvarar för (hemsjukvård), andel % 2018
Äldreomsorg i enskild regi, andel brukare % (2018)
Hemtjänst andel % ganska/mkt nöjda (2020)
Särskilt boende andel % ganska/mkt nöjda (2020)
Hemtjänst: Andel % med aktuell genomförandeplan (2019)
Boende: Andel % med aktuell genomförandeplan (2019)
Personalkontinuitet, antal personal som en hemtjänsttagare möter under 14 dagar, medelvärde (2019)

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 8

I Uppsala ska ingen lämnas utanför och invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället

Uppdrag 19. Öka kunskapen om och utarbeta en systematik för att skapa likvärdiga möjligheter för invånarna att vara delaktiga i utvecklingen av Uppsala.

Att delta i det som händer i samhället är en rättighet och en förutsättning för en demokrati, men förutsättningarna att utnyttja sina demokratiska rättigheter är inte jämlikt fördelade. Nämnden ska därför, i samverkan med andra kommunala och externa aktörer, utveckla arbetet med att öka alla samhällsgruppers deltagande, genom medborgardialoger och andra dialogforum. Delaktighet och inkludering ska stärkas genom att motverka ålderism och digitalt utanförskap bland nämndens målgrupper.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Motverka ålderism och minska upplevd diskriminering genom exempelvis fortsatta medborgardialoger och andra dialogforum.	Handlingsplan för att främja mänskliga rättigheter och motverka diskriminering och rasism i Uppsala kommun	Ökade möjligheter till inflytande för kommunens äldre Minskad upplevd diskriminering bland kommunens äldre
I samverkan med övriga kommunala aktörer och civilsamhället erbjuda riktade stödinsatser till äldre i digitalt utanförskap, och i detta särskilt beakta målgrupper utifrån språk och kön		Ökad digital inkludering bland kommunens äldre

Koppling till grunduppdrag och politisk plattform

Äldrenämnden ska tillsammans med övriga kommunala och externa aktörer möjliggöra för kommunens äldre att kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt. Genom att motverka ålderism och digitalt utanförskap kan den enskildes oberoende och inflytande stärkas.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 9 Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Uppdrag 20. Stärka den strategiska och operativa kompetensförsörjningsplaneringen för kommunen som arbetsgivare med fokus på bristyrken. (KS, UBN, ÄLN, OSN, KTN, SCN och AMN)

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Ta fram förslag till reviderad kompetensförsörjningsplan innefattande bland annat fortbildningsstrategi, strategi för legitimerad personal samt plan för timvikarier och delade turer		Säkrad kompetensförsörjning

Koppling till grunduppdrag och politisk plattform

Äldrenämndens medarbetare ska trivas på jobbet och ges möjlighet att utvecklas på sin arbetsplats. Genom detta förbättras möjligheterna till en högre grad av motivation bland nämndens medarbetare. Dessutom stärks förutsättningarna att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla kompetent personal.

Under den närmaste tioårsperioden förväntas en kraftig ökning av antalet äldre över 80 år. De ökade behoven medför utmaningar för kompetensförsörjningen inom nämndens verksamheter. Äldrenämnden behöver därför kontinuerligt arbeta med att utveckla nya metoder och arbetssätt för att nå, attrahera och utveckla den kompetens som krävs. Nämndens kompetensförsörjningsplan utgör ramverket för hur nämnden arbetar strategiskt för att säkra kompetensförsörjningen.

Kommungemensamt nämndmål 9.1. Kommunen ska ha ett kulturbärande ledar- och medarbetarskap, som säkrar leveranser av hög kvalitet, verksamhetsutveckling och medledarskap

I en utmanande omvärld med stort förändringstryck och höga förväntningar från kommuninnevånare, organisationer, näringsliv, besökare och medarbetare har kommunkoncernens chefer ett komplext uppdrag. Ledarskapet ska stimulera medarbetare till aktivt medskapande och chefen ska tillsammans med sina medarbetare förändringsleda, driva förbättringsarbete och skapa förutsättningar för verksamhetsutveckling.

Kommunkoncernens värdegrund är den gemensamma utgångspunkten för både chefer och medarbetare i arbetet med förändring, förbättring och utveckling.

Kommunen ska arbeta långsiktigt och strukturerat med chefs- och ledarutveckling och ha tydliga processer för kompetensförsörjning, ersättningsplanering, rekrytering och karriäromställning för chefer och ledare.

Introduktionen av nya chefer ska ha hög kvalitet och alltid övergå i en individuell utvecklingsplan.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Genomföra ledarutvecklingsprogram inom nämndens verksamheter		Högre motivation och högre nöjdhet med chefs- och ledarskap bland nämndens medarbetare
Stimulera och möjliggör för nämndens medarbetare att aktivt delta i innovations- och utvecklingsarbete		Ökade möjligheter att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla medarbetare
		Högre innovationstakt inom nämndens verksamheter

Kommungemensamt nämndmål 9.2. Kommunen ska ha ett hållbart och hälsofrämjande arbetsliv.

Chefer och medarbetare ska uppmuntras till en hälsosam livsstil. Kommunens arbetsmiljöarbete ska i första hand vara hälsofrämjande och förebyggande.

Antalet medarbetare med upprepad korttidssjukfrånvaro ska minska. Systematik och väl fungerande rutiner är en garant för att kommunen ska kunna säkerställa en god organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö för alla chefer och medarbetare. God organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö utvecklas genom en löpande dialog mellan chefer och medarbetare.

Alla medarbetare är medledare när det kommer till sin egen arbetsmiljö och arbetssituation. Medledarskap står för det ansvar för arbetsmiljö och arbetssituation som varje medarbetare, oavsett roll, har.

Nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag ska regelbundet följa upp arbetsmiljön och arbetsmiljöarbetet i verksamheten, och säkerställa att en returnering av arbetsmiljöuppgifter kan hanteras på ett bra sätt. Kommunstyrelsen har en särskild tillsynsplikt för kommunens arbetsmiljö. Därför kommer kommunstyrelsen särskilt följa upprepad korttidssjukfrånvaro, hållbart medarbetarengagemang samt arbetsskador på kommunövergripande nivå under perioden.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Minska korttidsfrånvaron bland nämndens medarbetare, främst genom uppföljande samtal på individnivå		Lägre sjukskrivningstal
Medverka i projekt förebygga psykisk ohälsa i samverkan med andra sociala nämnder		Lägre sjukskrivningstal

Indikatorer

Korttidsfrånvaro % (jan-okt 2020)
Långtidsfrånvaro % (jan-okt 2020)
Resultat medarbetarundersökning 2020 (delindex ledarskap)
Resultat medarbetarundersökning 2020 (delindex styrning)

Budget 2021

1. Bakgrund

Beslutad budgettram 2021 för äldrenämnden är 2 014 mnkr (1 917 mnkr 2020) vilket innebär att nämnden får ca 97 mnkr mer netto mot i år (+ 5 %). Detta är inklusive volym- och priskompensation samt effektiviseringskrav. Fördelning av budgetramen totalt mellan nämndens olika verksamheter framgår enligt nedan.

1.1. Budgetram för 2021 per verksamhet

Äldrenämnden, tkr	Budgetram 2021	Budgetram 2020	Budgetram 2019	Budgetram 2018
Politisk verksamhet	1 884	1 885	1 376	1 369
Öppna insatser	59 022	57 824	65 938	58 679
Ordinärt boende	824 993	785 731	788 150	740 230
Särskilt boende	1 127 851	1 071 933	992 737	992 935
Summa kommunbidrag	2 013 750	1 917 373	1 848 201	1 793 213

Kolumnerna ovan (från vänster) visar ny budgetram för 2021 samt föregående års budgetramar.

Inför 2021 har en fördelning av det riktade statsbidrag som erhållits om 73,4 mnkr för stärkt äldreomsorg mellan nämndens olika verksamheter enligt nedan:

- 2,2 mnkr till öppen förebyggande verksamhet,
- 30,1 mnkr till ordinärt boende,
- 41,1 mnkr till särskilt boende.

Utöver ovan har 2,5 mnkr för kompetensutveckling beviljats medel för inkluderat i tabellen ovan avseende redovisat kommunbidrag för 2021

2. Driftbudget 2021 enligt resultaträkningens poster

Tabell 1. Budget för äldre nämnden 2021 vs prognos och budget 2020

Äldrenämnden	Tkr	Tkr	Tkr
RESULTATRÄKNING	Budget 2021	Årsprognos 2020	Budget 2020
Försäljningsintäkter	1 361 758	1 292 204	1 306 696
Taxor och avgifter	152 765	149 792	150 792
Hyror och arrenden	76 052	76 639	81 064
Bidrag	60 438	106 410	68 355
Summa intäkter	1 651 012	1 625 045	1 606 907
<u>Kostnader</u>			
Köp av huvudverksamhet	-1 852 254	-1 794 090	-1 830 964
- varav ordinärt boende	-748 875	-709 697	-710 408
- varav särskilt boende	-1 068 145	-1 049 116	-1 081 005
- varav öppna förebyggande insatser	-35 234	-35 277	-39 551
Personalkostnader	-1 212 372	-1 146 096	-1 144 225
Lämnade bidrag	-35 530	-7 888	-7 401
Lokal- och fastighetskostnader	-200 001	-201 858	-199 757
Måltider, transporter m.m.	-65 390	-51 586	-58 380
Inhyrd personal	-32 467	-38 910	-19 528
Kommungemensamma kostnader	-126 748	-122 667	-123 869
Övriga verksamhetskostnader	-132 634	-142 500	-134 358
Summa kostnader	-3 657 395	-3 505 595	-3 518 482
Avskrivningar & finansnetto	-7 367	-5 706	-5 799
Verksamhetens nettokostnader	-2 013 750	-1 886 256	-1 917 373
Kommunbidrag	2 013 750	1 917 373	1 917 373
RESULTATRÄKNING	0	31 117	0

I ovan budget för 2021 ingår under personalkostnader beräknade merkostnader till följd av Covid-19 pandemin uppgående till totalt ca 10 mnkr som det inte finns motsvarande budgeterad intäkt (kompensation) för då beslut inte finns per dags dato om att sådan kompensation även kommer ske för 2021 till kommunerna. Dessa merkostnader är främst inkluderade inom egen regins verksamhet (*se även nedan gällande driftbudget för egen regin*).

Generellt ingår i budgeten också utfördelade medel (kostnader) för det som beviljats medel för avseende stärkt äldreomsorg 2021 (*se vidare specifikation avseende dessa under avsnitt 3.1 nedan*).

I budgeten för 2021 ingår också planerade alternativt beslutade resultatförstärkande åtgärder uppgående till 36 mnkr (*se vidare avsnitt 3.3 nedan*).

2.1. Budget för systemledning och egen regin

Tabell 2.1. Budget 2021 för systemledning

Belopp i tkr	SYSTEMLEDNING		
	Budget 2021 (inkl. merkostnader Covid-19)		
	Årsprognos 2020	Budget 2020	Budget 2021
Taxor och avgifter	151 465	148 467	149 635
Hyror och arrenden	76 052	76 599	81 064
Bidrag	59 320	70 763	67 152
Försäljning verksamhet samt övriga externa intäkter	32 639	36 268	37 493
Summa intäkter	319 475	332 095	335 344
Lämnade bidrag	-35 530	-7 888	-7 401
Köp av huvudverksamhet	-1 852 254	-1 794 090	-1 830 964
Personalkostnader	-81 832	-74 969	-76 696
Lokalkostnader	-182 677	-184 604	-183 359
Övriga kostnader	-39 539	-24 839	-27 718
Gemensamma kostnader KLK	-82 576	-79 673	-80 810
Avskrivningar & finansnetto	-4 393	-2 942	-3 339
Summa kostnader	-2 278 801	-2 169 006	-2 210 286
Summa nettokostnader	-1 959 326	-1 836 908	-1 874 942
Kommunbidrag	2 013 750	1 917 373	1 917 373
Resultat	54 424	80 465	42 431

I budget för 2021 ovan ingår budgeterade merkostnader till följd av Covid-19 pandemin som det inte är budgeterat för någon kompensation för från staten då det inte per dags dato finns något beslut om ytterligare sådan kompensation.

Tabell 2.2. Budget 2021 för egen regin

Belopp i tkr	EGEN REGI		
	Budget 2021 (inkl. merkostnader Covid-19)		
	Årsprognos 2020	Budget 2020	Budget 2021
Taxor och avgifter	1 300	1 326	1 157
Bidrag	1 118	35 648	1 203
Försäljning verksamhet andra kommuner samt övriga externa intäkter	107 070	110 334	120 235
Nämndinterna intäkter	1 222 048	1 145 602	1 148 968
Hysesintäkter och övriga intäkter	0	40	0
Summa intäkter	1 331 537	1 292 949	1 271 563
Personalkostnader	-1 130 540	-1 071 127	-1 067 529
Lokalhyror och fastighetskostnader	-17 324	-17 254	-16 399
Övriga kostnader	-190 951	-208 157	-184 547
Gemensamma kostnader KLK	-44 172	-42 993	-43 059
Avskrivningar & finansnetto	-2 975	-2 764	-2 460
Summa kostnader	-1 385 961	-1 342 295	-1 313 994
Resultat	-54 424	-49 346	-42 431

I budget för 2021 ingår c a 10 mnkr i beräknade merkostnader för egen regin till följd av Covid-19 pandemin som det inte finns budgeterat någon kompensation från staten för då det inte per dags dato finns något beslut om ytterligare sådan kompensation. Budget 2021 för egen regin skulle således vara c a – 44 mnkr (istället för – 54 mnkr) om intäkter motsvarande de budgeterade merkostnaderna också inkluderats i budgeten.

Detaljer för budget 2021 inom egen regins olika delar och avdelningar framgår på nästa sida.

Tabell 2.2.1. Budget 2021 avdelning öppen förebyggande verksamhet (egen regi)

Avdelning förebyggande öppna insatser, hälso- och sjukvård och jourverksamhet (egen regi)			
Belopp i tkr	Budget 2021	Årsprognos 2020	Budget 2020
Bidrag	91	6 514	473
Försäljning verksamhet andra kommuner samt övriga externa intäkter	57 142	58 222	61 483
Nämndinterna intäkter	251 583	242 194	247 718
Övriga intäkter	0	40	0
Summa intäkter	308 816	306 969	309 673
Personalkostnader	-213 462	-205 166	-216 899
Lokalhyror	-10 818	-10 840	-10 631
Inhyrd personal	-24 130	-23 939	-13 385
Måltider, transporter m.m.	-6 216	-7 404	-7 916
Övriga kostnader	-62 564	-63 744	-67 306
Gemensamma kostnader KLK	-10 279	-10 413	-10 440
Avskrivningar & finansnetto	-1 418	-1 136	-1 230
Summa kostnader	-328 888	-322 641	-327 808
Resultat	-20 071	-15 672	-18 135

I budget 2021 för avdelning öppen förebyggande verksamhet ingår merkostnader till följd av Covid-19 uppgående till 1,5 mnkr utan motsvarande intäkt.

Tabell 2.2.2. Budget 2021 för särskilt boende (egen regi)

Särskilt boende egen regi			
Belopp i tkr	Budget 2021	Årsprognos 2020	Budget 2020
Taxor och avgifter	1 300	1 326	1 157
Bidrag	877	19 663	731
Försäljning verksamhet andra kommuner samt övriga externa intäkter	19 413	18 296	19 400
Nämndinterna intäkter	670 580	619 732	622 260
Övriga intäkter	0	0	0
Summa intäkter	692 170	659 016	643 547
Personalkostnader	-592 154	-553 062	-540 075
Lokalhyror	-2 229	-2 371	-2 203
Inhyrd personal	-8 336	-14 972	-6 142
Måltider, transporter m.m.	-36 727	-33 182	-40 275
Övriga kostnader	-32 441	-39 317	-31 724
Gemensamma kostnader KLK	-22 169	-21 543	-21 566
Avskrivningar & finansnetto	-1 139	-1 227	-747
Summa kostnader	-695 195	-665 674	-642 731
Resultat	-3 025	-6 658	816

I budget 2021 för särskilt boende ingår merkostnader till följd av Covid-19 pandemin uppgående till 4,5 mnkr utan motsvarande intäkt. Om justering görs för denna merkostnad hade det budgeterats för en budget i för särskilt boende.

En stor del av den del av effektiviseringskravet som applicerats på egen regin finns inom särskilt boende.

Den ökning av personalkostnader som budgeterats för nästa år inom särskilt boende egen regi är hänförlig till alltifrån merkostnader från Covid-19, övertagande av ett extern boende samt utökningar av tjänstgöringsgrad för personal inom ramen för heltid som norm.

Tabell 2.2.3. Budget 2021 för avdelning hemvård (*egen regi*)

Avdelning hemvård (egen regin)			
Belopp i tkr	Budget 2021	Årsprognos 2020	Budget 2020
Bidrag	150	9 471	0
Ersättning från utförda insatser omvårdnad och service	314 046	306 683	307 925
Ersättning från utförda insatser matservice	8 824	8 544	7 357
Övriga intäkter	7 530	2 266	3 060
Summa intäkter	330 551	326 964	318 342
Personalkostnader	-324 923	-312 900	-310 555
Lokalhyror	-4 278	-4 043	-3 565
Måltider, transporter m.m.	-9 439	-9 277	-8 258
Övriga kostnader	-11 098	-16 322	-9 540
Gemensamma kostnader KLK	-11 723	-11 038	-11 053
Avskrivningar & finansnetto	-418	-402	-482
Summa kostnader	-361 878	-353 980	-343 454
Resultat	-31 328	-27 016	-25 112

I budget för avdelning hemvård (hemtjänst dygnet runt) ingår budgeterade merkostnader till följd av Covid-19 uppgående till 3,7 mnkr utan motsvarande intäkt.

3. Övriga väsentligheter i budgeten för 2021

Nedan beskrivs större områden inklusive hur medel i budget utfördelats gällande stärkt äldreomsorg och vilka resultatförstärkande åtgärder som vidtagits inför 2021 och övriga större väsentligheter som bildar bas för budgeten för äldreutskottet.

3.1. Medel för stärkt äldreomsorg 2021

Inom nedan områden finns planerade satsningar för under 2021 som del av de medel om 73,4 mnkr som erhållits hittills för stärkt äldreomsorg. Utöver dessa medel kan ytterligare medel komma att tillföras från statligt håll för 2021.

3.1.1. Verksamhetsutveckling

Här återfinns bland annat förslag på flera olika aktiviteter inom särskilt boende och hemtjänst både för egen och extern regi. Det innefattar förslag på extra resurser som jobbar med framtagande av vård- och omsorgsplan för ordinärt boende och fortsatt arbete med äldrevänlig kommun och olika digitaliseringsaktiviteter.

3.1.2. Kompetensutveckling

Här återfinns bland annat satsningar på yrkessvenska om 5 mnkr där det bland annat planeras språk och omvårdnadslärare, aktivitetsledarresurser m.m. Vidare innefattar det aktiviteter som utbildning för fler undersköterskor med hälso- och sjukvårdskompetens både inom egen och extern regi.

3.2. Statsbidrag

I budgetpropositionen för 2021 finns förslag om ytterligare medel till äldreomsorgen som ännu inte är beslutade. Därför är ännu inga sådana statsbidrag inkluderade i föreliggande budget för 2021.

3.3. Resultatförstärkande åtgärder 2021

De planerade alternativt beslutade resultatförstärkande åtgärder som ingår i föreliggande budget och därmed utgör förväntade resultat effekter (minskade kostnader alt. ökade intäkter) är:

- Justerade och höjda taxor och avgifter mot brukare **6 mnkr.**
- Effektiviseringar inom egen regi **10 mnkr.**
- Minskade kostnader för måltider och transporter samt hyreskostnader **4 mnkr.**
- Justering av ersättningsvillkor (egen regi och LOV) avseende hemtjänst, hemsjukvård och särskilt boende **16 mnkr.**

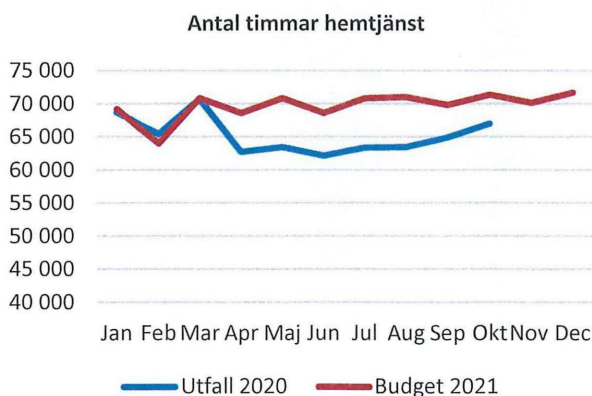
Flera av ovan resultatförstärkande åtgärder är redan beslutade alternativt igångsatta däribland höjda taxor och avgifter mot brukare och justering av ersättningsvillkor egen regi och LOV. Ovan åtgärder tillsammans är det budgeterat en positiv ekonomisk resultat effekt 2021 om totalt ca 36 mnkr för nämnden.

3.4. Budgeterad volym 2021 inom särskilt boende (egen & extern regi)

Volym budgeterat (antal platser) för särskilt boende per driftsform enligt nedan.

Volymer	dec-20	jan-21	jun-21	dec-21	Förändring i %
Budget LOV	485	500	528	583	20%
Budget LOU	127	127	60	60	-53%
Budget egen regi	1028	1028	1075	1075	5%
TOTALT	1640	1655	1663	1718	4,8%

3.5. Budgeterad volym 2021 för hemtjänst (egen & extern regi)

Både avseende särskilt boende och hemtjänst budgeteras för en volymökning sett över hela året jämfört med 2020. Inom särskilt boende förklaras volymminskningen inom LOU (privat regi) av att ett boende övergår i egen regi under 202

4. Nämndens planerade investeringar 2021 (egen regi)

Typ av investering	(mnkr)
Inventarier	1,4
<u>IT/larm/datautrustning</u>	<u>5,5</u>
TOTALT	6,9

Planerade investeringar för 2021 uppgår till c a 7 mnkr där investeringsramen uppgår totalt till 7,7 mnkr. Mestadels utgörs planerade investeringar av nya larm inom särskilt boende och brandskyddsutrustning.

Bilaga 1 Styrdokument

I denna bilaga finns en sammanställning av de politiskt beslutade planer och program som innehåller åtgärder riktade till äldrenämnden eller på annat sätt är av särskild vikt för nämnden:

- Program och handlingsplan för äldrevänlig kommun
- Miljö- och klimatprogram
- Handlingsplan för trygghet och säkerhet
- Program och handlingsplan för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- Handlingsplan för ökad trygghet i Gränby och Kvarngärdet 2020–2021
- Landsbygdsprogram med tillhörande handlingsplan
- Handlingsplan för att främja mänskliga rättigheter och motverka diskriminering och rasism i Uppsala kommun
- Lokal överenskommelse mellan Uppsalas föreningsliv och Uppsala kommun 2018–2023 med tillhörande handlingsplan
- Handlingsplan Bostad för alla
- Bostadsförsörjningsprogram med tillhörande handlingsplan (under framtagande)
- Kulturpolitiskt program med tillhörande handlingsplan
- Program för Uppsala kommuns arbetsmarknadspolitik med dithörande handlingsplan

Bilaga 2 Uppföljningsplan för år 2020–2021

Inledning

Äldrenämndens verksamhetsuppföljning syftar till att säkerställa äldreomsorgens kvalitet och utveckling i Uppsala med avseende på:

- efterlevnad och följsamhet mot lagfästa mål för äldreomsorgen i Sverige,
- lokala politiska mål och ambitioner,
- avtalade tjänsteleveranser från lokala utförare,
- individuella beslut om vård och omsorg.

Aktiviteter och metoder för nämndens verksamhetsuppföljning kan därför schematisk sägas utspela sig på tre olika nivåer; förvaltningsövergripande, avtals- och leverantörsnivå samt individnivå. Parallellt med verksamhetsuppföljningen sker intern kontroll för att säkerställa ordning och reda samt utveckling vad det gäller planerade aktiviteter och metoder (bild 1).

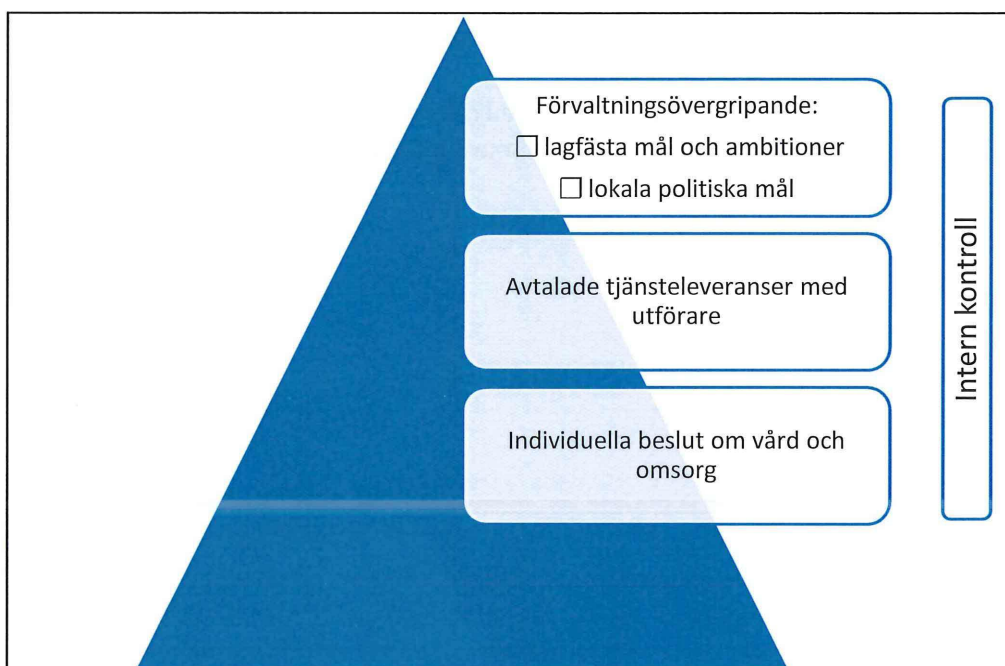

Bild 1: Schematisk bild av nivåer och fokusområden för äldrenämndens verksamhetsuppföljning.

I det följande ges en beskrivning av ambitioner, aktiviteter och former relaterat till respektive nivå och fokusområde i nämndens uppföljningsarbete för åren 2020-2021.

Förvaltningsövergripande verksamhetsuppföljning

Introduktion – ambitioner och centrala kvaliteter inom äldreomsorgen

Äldrenämndens huvudsakliga verksamhet handlar om att tillhandahålla vård och omsorg för äldre medborgare över 65 år i behov av hemtjänst, hemsjukvård, dagverksamhet och särskilt boende. Nämnden har därtill ett ansvar att verka för att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt, under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Nämnden har en skyldighet att vara väl förtrogen med levnadsförhållandena för äldre människor i kommunen och även att bedriva uppsökande verksamhet för att upplysa om sin verksamhet.

Från nationell nivå är de, sedan 2018 och av riksdagen fastslagna, nationella målen för äldrepolitiken vägledande för nämndens arbete. Här framgår att äldre ska:

- kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende,
- kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag,
- bemötas med respekt,
- ha tillgång till god vård och omsorg och
- erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg.

De nationella målen gäller oavsett om den äldre medborgaren är aktuell för insatser inom kommunens vård och omsorg eller inte.

Sedan tidigare (2011) finns även en bestämmelse i socialtjänstlagens 5 kap 4 § om en nationell värdegrund inom äldreomsorgen. Bestämmelserna innebär att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Något som bland annat innebär annat att äldreomsorgen ska värna och respektera individens rätt till privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

Vidare finns författningar som stipulerar formkrav på utförare av vård och omsorg. Till de mer centrala hör Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9). Vidare finns föreskrifter med bäring på organisatorisk och social arbetsmiljö som reglerar kunskapskrav, mål, arbetsbelastning, arbetstid och kränkande särbehandling (AFS 2015:4)

Utöver de krav som ställs i lagar och författningar har också äldrenämnden i Uppsala antagit en värdegrund, med ledord kring vad som ska vara vägledande i kontakten med personer i behov av vård och omsorg. Värdegrunden går under benämningen *TITORB*, vilket är en förkortning av följande ledord:

- Trygghet
- Inflytande
- Tillgänglighet
- Oberoende
- Respekt
- Bemötande

Utöver värdegrunden finns också s.k. lokala värdighets- och servicegarantier. Dessa lyfter fram några kvaliteter inom hemvård och särskilt boende som brukarna och deras anhöriga särskilt ska garanteras. Samtidigt erbjuder de konkreta och uppföljningsbara mål för verksamheterna. De lokala värdighets- och servicegarantierna ska därför vara väl förankrade i verksamheten och kända av medborgare och stödandvändare, se tablå 1.

Tablå 1: Sammanställning av äldrenämndens värdighets- och servicegarantier.

<p>Värdighetsgarantin för hemtjänstinsatser innebär att den enskilde har rätt att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veta vilken personal som ska utföra insatser i hemmet • Inom skälig tid bli kontaktad om det kommer någon annan personal än den som förväntas komma • Inom skälig tid bli kontaktad om personalen blir försenad • Få en årlig läkemedelsgenomgång (om den enskilde får hjälp av hemvården med läkemedel) • Kunna påverka tidpunkten för utevistelse/promenad (om beslutet omfattar sådan insats) • Få dokumenterat i sin genomförandeplan hur och när utevistelse/promenad ska utföras (om beslutet omfattar sådan insats) <p>Värdighetsgarantin för vård- och omsorgsboenden innebär att den enskilde har rätt att: Kunna påverka tidpunkt för utevistelse/promenad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunna välja promenad i grupp eller att promenera enskilt med stöd av personal • Få dokumenterat i sin genomförandeplan hur och när utevistelse/promenad ska utföras • Ha en lugn och trivsamt måltidsmiljö • Påverka menyn samt tidpunkt för måltider • Få en årlig läkemedelsgenomgång <p>Servicegarantin om uppsökande hembesök innebär att den enskilde, som har fyllt 80 år och som inte har några biståndsbeslutade insatser från äldrenämnden, ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Få ett erbjudande om uppsökande hembesök <p>Servicegarantin för handläggning innebär att den enskilde ska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Få ett beslut om särskilt boende inom två månader från det att ansökan och underlag inkommit • Få ett beslut om insatser i ordinärt boende inom två veckor från det att ansökan och underlag inkommit
--

Utöver nämnda mål och ambitioner finns naturligtvis också de lokala politiska ambitioner som kommer till uttryck i kommunens och nämndens riktlinjer och verksamhetsplaner. Sammantaget är alltså paletten både bred och mångfacetterad vad det gäller det som kan bli föremål för nämndens uppföljning på förvaltningsövergripande nivå. Det innebär samtidigt att formerna för uppföljning och avrapportering kommer att variera såväl vad gäller metoder som omfattning och innehåll.

Former för uppföljning och avrapportering

På förvaltningsövergripande nivå sker verksamhetsuppföljning med avrapportering till äldrenämnden med olika periodicitet, i huvudsak genom rapportering per tertial (var 4:e månad) och per kalenderår.

Tertialrapportering

Upparbetade verksamhetssystem, rutiner och mallar finns för tertialrapportering av verksamhetens ekonomiska resultat, mål, budget och uppdrag från kommunfullmäktige samt nämndens åtgärder. För år 2020 finns dock ambitioner att komplettera upparbetade rapporteringsrutiner med en bredare, men samtidigt mer koncentrerad och lättillgänglig, rapportering kring ekonomi, verksamhet och personal. Syftet är att bredare än för närvarande och i ett antal centrala avseenden, kontinuerligt och i närtid uppdatera nämnden kring äldreomsorgens utveckling. Här kommer ingå att uppmärksamma eventuella förändringar i volymer, fördelning extern drift och egenregi, vårddyngd inom hemtjänsten, personkontinuitet, väntetid för plats i särskilt boende, brukarnas nöjdhet med vård och omsorg, utfall av leverantörskontroller, personalomsättning, sjukfrånvaro m.m.

Årsrapportering

Centralt i den förvaltningsövergripande verksamhetsuppföljningen är avrapporteringen i samband med årsbokslut, även här med fokus på ekonomi, mål och uppdrag. I samband med denna sker även koppling till den nationella utvecklingen med framtagande av indikatorer och nyckeltal inom ramen för arbetet med s.k. öppna jämförelser. Underlag för dessa lämnas årligen av äldreförvaltningen till nationella aktörer, bl.a. till Socialstyrelsens enhetsundersökning och nationella brukarundersökningen, SKL:s datainsamling kring kommunens kvalitet i korthet (KKiK) m.m. De uppgifter som tillhandahålls via kommun- och landstingsdatabasen är data som uppdateras årligen. Det innebär att data för jämförelser, t.ex. med kommuner med liknande förutsättningar att bedriva äldreomsorg eller jämförelsenätverk som R9, endast finns tillgängliga och uppdateras på årsbasis. I appendix till denna uppföljningsplan redovisas tidpunkter för publicering och redovisning av nationella uppföljningsinitiativ.

Särskilda utrednings- och uppföljningsuppdrag

Förutom den återkommande och systematiska uppföljningen, varje tertial och i samband med årsbokslut, genomförs också särskilda och riktade utrednings- och uppföljningsinsatser. Dessa kan föranledas av händelser i verksamheten, politiska initiativ på lokal eller nationell nivå, förvaltningsinterna behov m.m. Hit hör t.ex. genomlysningar av den äldre befolkningens syn på levnadsförhållanden i kommunen ("äldrevänligheten"), behov och strategier för att tillhandahålla särskilda boendeformer, personalens arbetsvillkor, nämndens träffpunkter, jämställdhetsanalyser av biståndsbedömningen, de boendes upplevelser av trygghetsboenden m.m.

Åtgärder

För åtgärder på förvaltningsövergripande nivå ansvarar den politiska organisationen och förvaltningsledningen. Överväganden och beslut kan här exempelvis handla om riktlinjer och program, policyer, sanktioner, samarbeten, nätverk, konkurrensutsättning m.m.

Avtals- och uppdragsuppföljning

Introduktion

Äldrenämnden har som huvudman rätt till insyn i hur utförare utför sitt, av kommunen, fastställda uppdrag. Vidare har även allmänheten rätt till insyn i hur verksamheten utförs (Kommunallagen, 1991:900; Socialtjänstlagen, 2001:453). Avtalsuppföljning är ett verktyg för äldreförvaltningen i Uppsala kommun att säkerställa att utförare inom äldreomsorgen utför sitt uppdrag i enlighet med de avtal som tecknats mellan utföraren och kommunen. En avtalsuppföljning är också ett arbets sätt för äldreförvaltningen att säkerställa en god kvalitet i äldreomsorgen men också en metod för att kartlägga äldreomsorgens förbättrings- och utvecklingsområden.

Former för uppföljning och avrapportering

Inför varje verksamhetsår gör förvaltningen en årsplanering för sina uppföljningar. Där planeras vilka verksamheter som ska följas upp och vid vilken tidpunkt. Årsplaneringen presenteras för och godkänns av nämnden.

Hur ofta uppföljning sker och hur uppföljningen går till varierar beroende på verksamhetsområde. De verksamhetsområden som följs upp är; särskilt boende, hemtjänst och hemsjukvård, dagverksamheter samt verksamheter inom öppna förebyggande insatser.

Gemensamt för alla är att en uppföljning alltid sker en tid efter att verksamheten startat upp alternativt efter ett verksamhetsövertagande. Syftet är att se om utföraren kommit igång enligt plan och att utföraren arbetar enligt avtal/uppdrag. Därefter sker planerade uppföljningar kontinuerligt under avtalstiden enligt en årsplanering som utformas vid varje årsskifte. Utöver den planerade uppföljningen finns också händelsestyrd och oanmäld uppföljning, vilken initieras vid indikationer på eventuella brister och mer akuta missförhållanden. Oanmäld uppföljning sker även för att följa upp exempelvis krav på rättelse från en tidigare uppföljning.

Planerade uppföljningar med besök i verksamheten följer en i förväg uppgjord rutin. Det inleds med ett förarbete som inkluderar att gå igenom tidigare uppföljningar och avtal med utföraren, eventuella avvikelser i synpunktshanteringssystemet, statistik, enkäter etc. samt eventuellt kontakta andra berörda parter för information, exempelvis biståndshandläggare.

Själva besöket aviseras fyra veckor i förväg med ett schema för dess genomförande. Besöket omfattar intervjuer med omvårdnadspersonal, legitimerad personal, verksamhetschef och slutligen sammanfattas besöket där gjorda iakttagelser presenteras tillsammans med verksamhetschef/ledning. I det särskilda boendet tillkommer rundvandring med observationer och eventuella samtal med boende och personal.

Oanmälda uppföljningar kan ta olika former beroende på vad som ska följas upp. Där kan exempelvis ingå oanmälda observationer och olika former av dokument- och registergranskningar.

Efter genomförd uppföljning genomförs ett analysarbete vilket utmynnar i en rapport. Verksamheten ges möjlighet att lämna synpunkter på rapporten, vilket därefter sammanställs med en slutlig bedömning. Om uppföljningen identifierat brister kommer krav ställas på rättelse, som regel med en tidsfrist på en månad. Vid en uppföljning görs bedömning om bristerna åtgärdats och då avslutas uppföljningen.

Om bristerna kvarstår kommer bedömningarna skärpas och även sanktioner övervägas. Varje uppföljning anmäls också och redovisas till nämnden i eget ärende när den avslutats. Avtals- och uppdragsuppföljningen sammanfattas och avrapporteras även i en årsrapport till nämnden.

Åtgärder

Om det konstateras fel eller brister i verksamheten vid uppföljningen åligger det utföraren, enligt avtal, att åtgärda dessa omedelbart. I den mån det konstaterade felet eller bristen inte förmodas kunna åtgärdas omgående kan utföraren få en tidsfrist, inom vilket felet eller bristen senast ska vara åtgärdad. I samband därmed kan även begäras att utföraren inkommer med en skriftlig åtgärdsplan, som beskriver hur felet eller bristen ska åtgärdas inom den utsatta tiden. Om förvaltningen inte är nöjd med åtgärderna i åtgärdsplanen, kan utföraren även åläggas åtgärder som formulerats av myndigheten.

Om felet eller bristen inte är åtgärdad inom utsatt tid kommer utföraren få en varning. Det kan också innebära återkrav av tidigare erlagd ersättning. Storleken på återkravet bestäms utifrån vad som är proportionerligt i förhållande till bristen. Om den konstaterade bristen innebär att utföraren alltför inte levererar i enlighet med vad som gäller enligt avtal, har förvaltningen även rätt till reducering av framtida ersättning.

Återkrav eller ersättningsreducering kan exempelvis aktualiseras om utföraren saknar legitimerad personal som enligt avtalet ska tillhandahållas, om utbildning och fortbildning hos personalen brister, om utföraren inte har ett fungerande kvalitetsledningssystem eller om annan konstaterad brist som förvaltningen finner påverkar kvaliteten i tjänsten.

Om utföraren allvarligt brustit i sitt åtagande, eller om konstaterade brister och fel är så omfattande eller så allvarliga att de innebär att utföraren inte bedöms kunna säkerställa omsorg av god kvalitet eller god och säker vård, kan förvaltningen häva avtalet. Avtalet kan också hävas om utföraren brister i det systematiska kvalitetsarbetet på ett sätt som kan anses innebära skada eller risk för skada för brukare i verksamheten. Avtal kan också hävas om det framkommer att utföraren vid mer än ett tillfälle fakturerat eller försökt att fakturera kommunen i strid med ersättningsvillkoren eller om utföraren på annat sätt i strid med avtalet erhållit eller försökt att erhålla mer ersättning än avtalet medger. Slutligen kan avtal hävas om utföraren under avtalstiden ålagts två varningar.

När det gäller sanktionsmöjligheter är förutsättningarna annorlunda beträffande den verksamhet som bedrivs i egen regi. Här saknas t.ex. möjligheten till ersättningsreducering. Vid allvarliga brister finns dock möjligheten att ytterst häva uppdrag.

Individuppföljning

Introduktion

Uppföljningen av enskildas bistånd och upplevelser av vård och omsorg sker i huvudsak på två sätt. Dels genom den uppföljning som är kopplad till de lagfästa handläggningsrutinerna och *uppföljningen av olika typer av biståndsbeslut*; hemtjänst, ledsagning, kontaktperson, avlösarservice, dagverksamhet, korttidsboende och särskilt boende. Dels genom *en särskilt utformad individuppföljning* som syftar till att belysa mer generella kvaliteter i tjänsteleveransen, utifrån mål, utfästelser och även centrala dimensioner utifrån kunskapsbildning på området, med utgångspunkt i enskildas egna upplevelser av den vård och omsorg som ges.

Former för uppföljning och avrapportering

Uppföljning av biståndsbeslut

Beslut om insatser som pågår under längre tid följs upp minst en gång per år. Första gången ett beslut verkställs eller då nämnden fått annan information (t.ex. att behoven förändrats, att något särskilt har hänt eller genom klagomål från den enskilde) kan anledning finnas att följa upp beslutet tidigare. Med införandet av den handläggningsmodell¹ som Socialstyrelsen lanserat över landet, benämnd IBIC (= Individens behov i centrum), har en tyngdpunktsförskjutning skett mot att mer kontinuerligt utvärdera individens behov och vad hen själv klarar av respektive behöver stöd kring, från ett tidigare och jämförelsevis mer förutbestämt tillhandahållande av olika insatser. Den nya handläggningsmodellen har samtidigt medfört att kraven på uppföljning och uppdatering på den enskildes situation kan sägas ha skärpts och även blivit i behov av en större flexibilitet, då hjälpbehovet förändras över tid.

Att erbjuda en ökad variation och flexibilitet, i förhållande till grundnormen om en uppföljning per år, är ett utvecklingsområde inom arbetet med uppföljning av myndighetsutövningen mot enskilda under planperioden.

Uppföljningen av individuella biståndsbeslut sker vanligtvis vid planerade hembesök, men även per telefon. Inte ovanligt är att uppföljning initieras som en följd av enskildas sjukhusvistelser och/eller i samband med utskrivning från sjukhus. Uppföljning kan även föranledas av kontakter med enskilda, anhöriga och närstående, vårdpersonal eller andra yrkesgrupper i utförarledet. Uppföljningen dokumenteras i enskildas personakter.

Förutom kontakter med enskilda, anhöriga och närstående är också de s.k. genomförandeplaner² som utföraren är skyldig att upprätta tillsammans med den enskilde, viktiga underlag för uppföljning av biståndsbeslutets verkställighet. När det gäller hemtjänsten tillkommer även registrerad tid hos den enskilde som ett viktigt uppföljningsunderlag.

Äldreförvaltningen är skyldig att rapportera till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om beviljat bistånd enligt Socialtjänstlagen (2001:453) inte har verkställts tre månader efter gynnande beslut. Förvaltningen ska även rapportera om en insats har avbrutits

¹ Med förebild från England.

² Av genomförandeplanen ska framgå hur biståndsbeslutet ska verkställas och svara på frågor kring hjälpens vad, hur, när och av vem m.m.

och inte verkställt på nytt inom tre månader. Rapportering ska ske varje kvartal och den lämnas med samma periodicitet även till äldrenämnden för kännedom.

Särskild individuppföljning

För bistånd i form av hemtjänst finns beslut som för varje individ redovisar behov och aktuella hjälpinsatser. När det gäller beslut avseende särskilt boende finns emellertid inte samma individuellt utformade beslut. Beslutet är istället mer av ett kategoribeslut vad gäller omsorgens utformning (typ ”all inclusive”). Särskilt boende motsvarar nämligen den högsta omvårdnadsnivån inom kommunens äldreomsorg. För att permanent beviljas plats där krävs att den enskilde har ett omfattande omvårdnadsbehov dygnet runt, med det också medicinska behov och behov av kontinuerlig närhet till personal.

Ovanstående innebär samtidigt att utformningen av vård och omsorg vid särskilda boenden vilar mer tungt i avtal och uppdrag, lagstiftning, föreskrifter och kunskapsbildning kring äldreomsorg och äldrevård, än i vägledning utifrån de enskilda besluten. Likväl ska det även inom det särskilda boendet tas fram genomförandeplaner för planering och uppföljning av insatserna vid boendet för den enskilde.

Ovanstående ger också olika förutsättningar för den särskilda individuppföljning som går utöver vad som följer av uppföljningen av själva biståndsbeslutet. Äldreförvaltningen har sedan lång tid haft checklistor, en rutin och delvis även särskild personal för denna uppföljning. Den särskilda personalen har tidigare hanterat en systematisk uppföljning av de boendes upplevelser av insatserna vid särskilda boenden, medan ordinarie biståndshandläggare ansvarat för uppföljningen inom hemtjänsten. Numera vilar dock samma uppföljningsansvar på samtliga biståndshandläggare. Eftersom uppföljningen inom hemtjänsten är mer direkt kopplat till biståndsbeslutets utformning, har den särskilda individuppföljningen blivit något av en extra pålaga utan samma individuella aktualitet och relevans. Det har också bidragit till en mindre omfattning av den särskilda individuppföljningen inom hemtjänsten.

Ett utvecklingsarbete har pågått för att effektivisera och öka omfattningen av individuppföljningen. En del av arbetet har handlat om att förenkla och koncentrera uppföljningen till att fånga enskildas upplevelse av kvaliteten i tjänsteleveransen. En annan del om att tillhandahålla smidigare hjälpmedel för datainsamlingen och likaså systematisera och digitalisera dokumentationen.

Åtgärder

Den lagfästa uppföljningen av biståndsbeslut kan i det enskilda fallet medföra omprövning, förlängning eller att biståndet avslutas. Detta är något som kommuniceras mellan den enskilde och biståndshandläggaren (myndigheten) samt dokumenteras i personakt enligt gällande föreskrifter och allmänna råd.

Den särskilda individuppföljningen kan även vara underlag för åtgärder från biståndshandläggaren. Med en utvecklad systematik och volym adresserar den samtidigt frågor och indikationer till avtals- och uppdragsuppföljningen, ytterst och ackumulerat kanske även frågor att hantera av förvaltningsledning eller nämnd.

Intern kontroll

Intern kontroll och styrning handlar ytterst om hur rutiner och förhållningssätt är utformade och praktiseras, i syfte att bevaka och säkerställa hantering och utfall av författningar, program, policyer, planer och samarbeten inom nämndens ansvarsområde. Ytterst ansvarar nämnden för att den interna kontrollen är tillräcklig. I praktiken är det dock i verksamheten som kontrollen genomförs och utvecklas, som *en del i det löpande arbetet*.

Att den ”interna kontrollens verkstad” äger rum i det löpande arbetet innebär att frågeställningen om att saker och ting blir gjorda som tänkt, ständigt hålls levande genom framförhållning, återkommande återblickar och utvärdering.

Exempel på sådana återkommande moment kan vara:

- dialog för att tydliggöra ansvar och roller,
- systematiska rutiner för riskbedömning och riskhantering,
- faktiska kontrollaktiviteter av olika slag, t.ex. i anslutning till tertialavstämning,
- forum för transparens kring information och aktiv kommunikation,
- forum för reflektion, lärande och förbättringsåtgärder.

Under 2020 och 2021 pågår arbete för att stärka och utveckla den interna kontrollen. Hit hör t.ex. att utveckla dialogen kring ansvar och roller, transparens kring information och kommunikation samt forum för reflektion, lärande och förbättringsåtgärder.

Leverantörsledets ansvar för verksamhetsuppföljning

Alla leverantörer och utförare av vård och omsorg inom nämndens ansvarsområde, såväl egenregiverksamhet som privata företag, är också skyldiga att bedriva ett eget uppföljningsarbete. Utförarnas skyldigheter regleras här bl.a. av Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2009:11). Föreskriften avser att vägleda processer och rutiner samt ett systematiskt förbättringsarbete för att säkerställa och utveckla verksamhetens kvalitet. Med kvalitet avses här att verksamheterna uppfyller de mål som gäller enligt lagar och andra föreskrifter för verksamheterna samt beslut som meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Centrala inslag i det systematiska kvalitetsarbetet är riskanalyser, egenkontroll och hantering av synpunkter och avvikelser.

Utförare av vård och omsorg är också skyldiga dokumentera det systematiska kvalitetsarbetet de bedriver och bör enligt Socialstyrelsen årligen sammanställa en s.k. kvalitetsberättelse. När det gäller utförare av hälso- och sjukvårdsinsatser finns vidare bestämmelser om att årligen sammanställa en patientsäkerhetsberättelse (3 kap. 10 § patientsäkerhetslagen 2010:659).

Appendix

Publiceringskalender nationella och regionala uppföljningsinitiativ

Undersökning	Huvudman	Publicerings- månad
Nationella brukarundersökningen	Socialstyrelsen	September
Socialstyrelsens enhetsundersökning (Äldreguiden)	Socialstyrelsen	November
Kommunens kvalitet i korthet (KKiK)	SKL/RKA	Januari
Öppna jämförelser - äldreomsorg	SKL/ Socialstyrelsen	Juni
Jämförelsenätverket R9	R9- kommunerna	November

Bilaga 3 Nämndens indikatorer

Tablå1: Nyckeltal och indikatorer för årsredovisning.

Indikator	Nuvärde			Jämförvärde föregående år ³	Jämförvärde liknande kommuner ⁴	Målsättning
	Totalt	Kvinnor	Män			
Ekonomiskt bokslut/resultat för nämnden (okt 2020)	47,5 mnkr	-	-	-8 mnkr	-	>=0
Nettokostnadsavvikelse (2019)	-1,9 %	-	-	1,2	1,3	>=0
Nettokostnad äldreomsorg, kr/invånare (2019)	8 547 kr	-	-	8 561 kr	9 601 kr	-
Kostnader netto för inhyrd personal (nuvärde tas fram senare)						
Indikator för att mäta jämställd resursfördelning (Tas fram senare inom ramen för projektet)						
Andel personer % 65+ som svarat Ibland, ganska ofta och mycket ofta på frågan "Har det hänt att du låtit bli att gå ut ensam i ditt bostadsområde på kvällen/natten, för att du känt dig otrygg?" (Kommunens trygghetsundersökning 2017)	39	47	30	-	-	↘
Andel % ekologisk mat i egen regins verksamheter (jan-okt 2020)	43	-	-	42	-	100
Andel % ekologisk mat i av nämnden upphandlade verksamheter (Indikator saknas. tas fram under året)						
Andel % använd förnybar energi vid transporter inom nämndens egna verksamheter (jan-sep 2020)	58	-	-	45	-	100
Plastinköp inom egen regin (fem utvalda produkter under 2018, utgångsvärde i ton)	490	-	-	-	-	↘
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besväras av ensamhet, andel (%) 2020	49	53	42	52	51	↘
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besväras ofta av ensamhet, andel (%) 2020	11	12	10	14	12	↘
Antal extratjänster inom nämndens verksamheter						↗
Antal seniorbostäder med gemensamhetslokal i Uppsala kommun (november 2020)	337	-	-	337	-	↗
Antal seniorbostäder i Uppsala kommun (november 2020)	1 211	-	-	1 211	-	↗
Invånare 65+ i särskilda boendeformer, andel % (2018)	4,4	5,3	3,2	4,3	4,6	↘

³ Värde för Uppsala kommun föregående år

⁴ Ovägt medel för liknande kommuner (Uppsala, Västerås, Linköping, Örebro, Norrköping, Helsingborg, Lund, Umeå)

Invånare 65+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel % (2018)	10,9	13,4	7,9	7,0	8,7	-
Invånare 65+ som varit mottagare av hälso- och sjukvård som kommunen ansvarar för (hemsjukvård), andel % 2018	7,2	8,3	5,9	7,3	13,3	-
Äldreomsorg i enskild regi, andel brukare % (2018)	39,6	-	-	45,3	21,5	-
Hemtjänst andel % ganska/mkt nöjda (2020)	85	84	85	86	88	↗
Särskilt boende andel % ganska/mkt nöjda (2020)	76	77	74	74	80	↗
Hemtjänst: Andel % med aktuell genomförandeplan (2019)	94	-	-	82	88	100
Boende: Andel % med aktuell genomförandeplan (2019)	97	-	-	92	94	100
Personalkontinuitet, antal personal som en hemtjänsttagare möter under 14 dagar, medelvärde (2020)	12	-	-	12	13	↘
Korttidsfrånvaro % (jan-okt 2020)	5,36	5,99	4,97	3,69	-	↘
Långtidsfrånvaro % (jan-okt 2020)	5,27	6,20	2,55	4,59	-	↘
Resultat medarbetarundersökning 2020 (delindex ledarskap)	69	68	71	68	-	↗
Resultat medarbetarundersökning 2020 (delindex styrning)	76	76	75	75	-	↗

Tablå 2: Nyckeltal och indikatorer för tertialrapportering; ekonomi, verksamhet, medarbetare (utvecklas med mätdata under 2021).

INRIKTNING	INDIKATOR
Ekonomiskt resultat	Resultat mot budget (ÄLN totalt)
	Ordinärt boende
	Särskilt boende
	Öppna förebyggande
	Avvikelse mot referenskostnad (T3)
Volym	Personer med beslut om hemtjänst
	Fördelning män/kvinnor
	10 timmar eller mindre/månad
	120 timmar eller mer/månad
	Andel av befolkningen 80+ (T3)
	Personer med kommunal hälso- och sjukvård
	Fördelning män/kvinnor
	Andel av befolkningen 80+ (T3)
	Personer med både hemtjänst och kommunal hälso- och sjukvård
	Fördelning män/kvinnor
	Andel av befolkningen 80+ (T3)
	Personer med beslut om permanent plats i särskilt boende
	Fördelning män/kvinnor
	Andel av befolkningen 80+ (T3)
	Personer med beslut om korttidsboende
	Fördelning män/kvinnor
	Andel av befolkningen 80+ (T3)
	Personer med avlösning (anhörigstöd)
Fördelning män/kvinnor	
Andel av befolkningen 80+ (T3)	
Personer med beslut om biståndsbedömd dagverksamhet	
Fördelning män/kvinnor	
Andel av befolkningen 80+ (T3)	
Extern drift	Andel personer med bistånd levererat av extern aktör (totalt)
	Andel personer med hemtjänst levererat av extern aktör
	Andel personer med särskilt boende levererat av extern aktör
Brukarupplevd kvalitet (egen undersökning)	Andel som tycker hemtjänsten fungerar mycket bra eller bra (ÄLN totalt)
	Fördelning män/kvinnor
	inom egenregi
	inom extern drift
	Andel som tycker att det särskilda boendet fungerar mycket bra eller bra (ÄLN totalt)
	Fördelning män/kvinnor
	inom egenregi
inom extern drift	
Process	Personkontinuitet inom hemtjänsten
	inom egenregi
	inom extern drift
	Antal intresseanmälningar särskilt boende/Söktryck:

	<p>inom egenregi</p> <p>extern regi (LOV)</p> <p>extern regi (driftentreprenad)</p> <p>Väntetid från beslut till verkställighet (särskilt boende)</p> <p>Ej verkställda beslut inom 90 dagar (särskilt boende)</p> <p>Vistelsetid i korttidsboende (+spridning)</p> <p>Medicinskt färdigbehandlade</p> <p>Leverantörsuppföljningar:</p> <p>inom egenregi</p> <p>extern regi (LOV)</p> <p>extern regi (driftentreprenad)</p>
Sjukfrånvaro (egenregi)	<p>Korttidsfrånvaro</p> <p>Långtidsfrånvaro</p>
Formell kompetens (egenregi)	<p>Antal USK av totalt tillsvidareanställd personal</p> <p>Hemtjänst</p> <p>Särskilt boende</p> <p>Öppna förebyggande</p>
Tillsvidareanställda (egenregi)	<p>Andel av total arbetsinsats (ÄLN Totalt)</p> <p>Hemtjänst</p> <p>Särskilt boende</p> <p>Öppna förebyggande</p>
Personalomsättning (ÄLF)	<p>Personer som lämnat organisationen (s.k. externa avgångar)</p> <p>Systemledning (rådgivning och bistånd, avtal och marknad)</p> <p>Hemtjänst</p> <p>Särskilt boende</p> <p>Öppna förebyggande</p>
Ansvarsområde (kontrollspann - egenregi)	<p>Antal underställda per enhetschef (egenregi)</p> <p>Hemtjänst</p> <p>Särskilt boende</p>
Inhyrd HSL-personal (egenregi)	<p>Andel av total arbetsinsats HSL (ÄLN Totalt)</p>

Äldrenämnden

Datum:
2020-12-17

Diarienummer:
ALN-2020-00852

Handläggare:
Daniel Karlsson

Internkontrollplan 2021

och analys enligt reglemente 2020

För äldrenämnden

Ett redovisande och aktiverande dokument som äldrenämnden fattade beslut om den 17 december 2021

Analys av årets internkontroll och plan för kommande år

Kommunfullmäktige i Uppsala kommun antog den 26 mars 2007 ett reglemente för intern kontroll i Uppsala kommun och kommunens helägda bolag. I reglementet beskrivs hur arbetet med den interna kontrollen ska struktureras och rapporteras till kommunstyrelsen som har det övergripande ansvaret för frågan.

Enligt reglementet ska nämnder årligen lämna in en analys och utvärdering av sina system och rutiner för intern kontroll till kommunstyrelsen. Analysen används för att stödja utvecklingen av den interna kontrollen inom nämndernas verksamhetsområden genom exempelvis kontrollmoment i internkontrollplanen. Den kan också användas för utveckling på kommunövergripande nivå.

Nämnden ska årligen upprätta en internkontrollplan. Planen ska vara ett stöd i styrningen av verksamheten och ett hjälpmedel för att nå verksamhetsmålen. Planen ska försäkra att:

- verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt,
- den finansiella rapporteringen och information om verksamheten är tillförlitlig,
- verksamheten bedrivs i enlighet med lagar, föreskrifter, policyer och riktlinjer.

Internkontrollplanen beskriver vad som behöver göras utifrån viktiga risker som framkommit i riskanalysen. Varje kontrollmoment i internkontrollplanen följs upp enligt beskriven frekvens och metod. Resultatet av uppföljningen redovisas årligen till kommunstyrelsen.

Efterlevnad av riktlinje och analys av funktionalitet

Äldrenämnden följer intentionerna i den kommunövergripande riktlinjen för intern kontroll. Genom nämndens interna kontroll säkerställs att den egna verksamheten bedrivs i enlighet med gällande regler och beslut, fullmäktiges prioriteringar, styrdokument och grunduppdrag vad gäller resultat, effektivitet och ekonomi.

Ett riskarbete läggs, tillsammans med kommunfullmäktiges mål och uppdrag, grunden för nämndens verksamhetsplan och internkontrollplan. För att kunna bidra till måluppfyllelse enligt mål och budget och för att kunna säkerställa att nämndens grunduppdrag kan genomföras, hanterar nämnden risker inom ramen för det årliga arbetet med verksamhetsplanering, uppföljning och intern kontroll. I riskhanteringen identifieras ett urval av prioriterade risker som adresseras genom åtgärder i nämndens verksamhetsplan och genom kontroll och rapportering i nämndens internkontrollplan. Uppföljning av riskerna görs i samband med årsbokslut, såväl inom ramen för uppföljningen av nämndens verksamhetsplan som internkontrollplanen.

Organisation och ansvar för nämndens arbete med intern kontroll

Den interna kontrollen inom äldrenämndens verksamhetsområde utgår ifrån nämnden, som medverkar i riskanalys inom de områden som är relevanta för nämndens ansvar. Nämndens prioriteringar av risker utgör ett av underlagen för riskhanteringen i nämndens verksamhetsplan och internkontrollplan 2021 och för nämndens arbete med intern kontroll under nästkommande år. I dagsläget saknar nämnden en ansvarig nämndledamot för intern kontroll, med motiveringen att det faller naturligt på nämndordföranden och att det i övrigt delas av nämnden gemensamt.

Förvaltningen utvecklar, utifrån det kvalitetsledningssystem som redan finns i egenregin, strukturerade arbetssätt kring risker, rutiner och instruktioner även för systemledning så att ordning och reda följer en förutsägbar form. Ansvarig handläggare för samordning av nämndens arbete med den interna kontrollen finns utsedd på avdelningen för avtal och marknad. Det förvaltningsövergripande riskregistret fastställs av förvaltningens ledningsgrupp, medan avdelningsspecifika risklistor/internkontrollplaner fastställs av ansvarig avdelningschef/områdeschef. Stödresurser för ansvarig samordnande handläggare finns inom avdelningen för kvalitet och utveckling, som även har ett specifikt samordningsansvar för internkontrollarbetet inom nämndens egen regi.

Äldrenämndens uppföljningsplan fungerar som övergripande styrdokument för nämnden om hur såväl individ-, avtals- som uppdragsuppföljning genomförs, följs upp, åtgärdas och avrapporteras till nämnd, både mot externa utförare och egenregin. Uppföljningsplanen utgör bilaga till nämndens verksamhetsplan. Som stöd i förvaltningens arbete med risker finns också en rutin för förvaltningens riskhantering. Rutinen tydliggör förvaltningens och nämndens arbete med riskhantering på olika nivåer och inom olika verksamhetsområden.

Varje verksamhetsområde genomför i regel riskanalys i syfte att ta fram verksamhetsområdesspecifika prioriterade risklistor som kan leda till riskhanterande åtgärder. De olika riskerna prioriteras i avdelningsspecifika internkontrollplaner och utgör ett av underlagen till det förvaltningsövergripande riskregistret och nämndens övergripande internkontrollarbete. Tyvärr har det ansträngda läget som en följd av den pågående pandemin inneburit att avdelningsspecifika risklistor och internkontrollplaner inte har kunnat upprättats under året.

Utveckling av nämndens interna kontroll

Äldrenämnden vidtar åtgärder för att stärka den interna kontrollen i verksamheten genom att bland annat ställa krav på kontinuerliga förbättringar. Ett utvecklingsarbete kring den interna kontrollen pågår kontinuerligt.

Under 2021 kommer utvecklingsarbetet att fokusera dels på att åter säkerställa upprättande av riskregister och internkontrollplaner på avdelningsnivå. Insatser kommer även att göras för att ytterligare involvera nämnden i internkontrollarbetet. Ett prioriterat område för äldrenämnden är även resultaten av avtals-, uppdrags- och individuppföljningar där återkoppling till nämnden fortsatt bör stärkas, både för att ge nämnden bättre kännedom om utförarens förutsättningar och som underlag inför prioritering av insatser och åtgärder.

Begrepp som används i internkontrollplanen

Kontrollområde	Områden som det ska finnas kontrollmoment inom. Det finns fem stycken kontrollområden: <ul style="list-style-type: none"> - Verksamhetskontroller - Kontroller av system och rutiner - Kontroll av efterlevnad av regler, policyer och beslut - Finansiell kontroll - Kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv
Riskbeskrivning	Beskrivning av den risk som ligger till grund för kontrollmomentet. Hämtas från riskregistret.
Kontrollmoment	Konkreta åtgärder som vidtas för att motverka, minimera eller i vissa fall eliminera riskerna. Kontrollmomenten kan antingen vara förebyggande eller upptäckande och korrigerande. Förebyggande kontrollmoment är åtgärder för att undvika att brister uppstår. Upptäckande och korrigerande kontrollmoment hjälper nämnden att se om riskerna har lett till de händelser som kan befaras och visar på vilka åtgärder som behöver vidtas för att komma tillrätta med bristerna.
Kontrollmetod	Beskrivning av hur, när och hur frekvent kontrollmomentet ska genomföras.
Tidpunkt för rapportering	Tidpunkt då kontrollmomentet ska rapporteras till nämnd.

Risker och kontrollmoment

Nämnden uppdrar åt förvaltningen att utse kontrollansvarig för respektive kontrollmoment.

Kontrollområde	Riskbeskrivning	Kontrollmoment	Kontrollmetod	Tidpunkt för rapportering
Verksamhetskontroller	Bristande förmåga att främja insatser och åtgärder som stärker möjligheten att möta framtida utmaningar kopplade till äldres behov av vård- och omsorg i samklang med begränsade resurser riskerar leda till att vi inte på ett ändamålsenligt sätt kan möta framtidens utmaningar.	Stärka det strategiska arbetet genom att öka kunskaperna om vilka förutsättningar som krävs inom äldrenämndens ansvarsområde för att bättre möta framtidens utmaningar.	Genomföra konsekvens- och alternativkostnadsanalyser vid förändringar av verksamheten för att säkerställa relevant prioritering.	Regelbunden uppföljning av kontrollmomentets utveckling. Vid behov, som minst vid årsbokslut
	De yttre omständigheterna kring den pågående pandemin riskerar leda till påtvingad social isolering bland äldre som kan orsaka konsekvenser negativa hälsoeffekter för den enskilde och ökade kommunala kostnader på sikt	Utveckla och stärka de insatser och åtgärder för att motverka social isolering som är möjliga under den pågående pandemin	Anpassa insatser och åtgärder efter rådande förutsättningar för att motverka social isolering inom ramen för äldrevänlig kommun och nämndens förebyggande arbete	Vid behov samt vid årsbokslut

Kontrollområde	Riskbeskrivning	Kontrollmoment	Kontrollmetod	Tidpunkt för rapportering
Kompetens	<p>En brist i avsaknad av karriärstege och bristande möjligheter och tid för fortbildning leder till en risk för brist på personal, hög andel utbildade medarbetare, tung arbetssituation och tappad kompetens som kan orsaka konsekvensen kvalitetsbrister i vården och omsorgen samt svårigheter för nämnden att fullgöra sitt uppdrag</p>	<p>Fortsätta det kontinuerliga arbetet med att stärka attraktiviteten i att arbeta i nämndens verksamheter och stärka uppföljningen av detta.</p>	<p>Genomföra åtgärder enligt kompetensförsörjningsplanen</p> <p>Uppföljning av kontrollmomentet vid avtals- och uppdragsuppföljningar</p> <p>Uppföljning av relevanta indikatorer i medarbetarundersökningen</p> <p>Uppföljning genom nämndens kvalitetsmått</p>	<p>Årligen, samt vid behov</p> <p>Löpande</p> <p>En gång per år</p> <p>Per tertial samt vid årsbokslut.</p>
	<p>Bristande kompetens i yrkessvenska hos medarbetare leder till svårigheter att uppfatta önskemål från den enskilde, ta instruktioner från eller förmedla viktig information till annan personal, förstå brukarnas genomförandeplaner, förstå instruktioner och rutiner samt att dokumentera. Detta kan orsaka vårdskador och försämrad kvalitet i omsorgen.</p>	<p>Identifiera medarbetare som har bristande kompetens i yrkessvenska och skapa förutsättningar för att medarbetare ska kunna öka kunskapen inom svenska språket</p> <p>Säkerställa att rekryteringen inom de olika verksamheterna innefattar bedömning av att den sökande kan tala, lyssna, läsa och skriva på svenska.</p>	<p>Uppföljning av att kunskapsnivån i språket bland nämndens medarbetare är tillräcklig för att kunna ge en god och säker vård och omsorg.</p>	<p>Löpande samt vid årsbokslut</p>

Kontrollområde	Riskbeskrivning	Kontrollmoment	Kontrollmetod	Tidpunkt för rapportering
Kontroller av system och rutiner	Brister i uppföljningen av avtal, uppdrag och individärenden kan ge att nämnden inte på tillräckliga grunder kan säkra att leverans och kvalitet sker i enlighet med överenskommelser.	Fortsätt utveckla och stärk arbetet med avtals-, individ- och uppdragsuppföljning,	Uppföljning av att uppföljningsplanen efterlevs och utvecklas vid behov	Enligt plan för uppföljning
	Brister i avrapportering till nämnden kan leda till att beslut om satsningar och åtgärder tas på felaktiga grunder.	Fortsätt utveckla avrapportering till nämnden, så att nämnden får god kännedom om verksamhetens förutsättningar.	Uppföljning av att rapportering till nämnden är kunskapshöjande.	Vid behov och i samband med årsbokslut
	Brist i avtals- och ersättningssystemens konstruktion riskerar skapa inlåsnings effekter och ge otillräckliga förutsättningar för kompetenshöjande insatser samt långsiktig utveckling i syfte att möta framtida utmaningar.	Följa upp avtal- och ersättningssystemens effekter på förutsättningarna för en långsiktig hållbar produktion av vård och omsorg och acceptera eller vidta åtgärder för att förändra.	Analys och eventuella förslag till åtgärder föreläggs nämnden under fjärde kvartalet 2020	Kvartal 4 2020
Kontroll av efterlevnad av regler, policyer och beslut	Implementering av nya IT- och verksamhetssystem riskerar leda till fördyringar, merarbete för medarbetare samt inkörningsproblem	Säkerställa adekvat tillsättning av resurser och kompetens	Löpande avstämning/uppföljning att resurser och kompetens är tillräckliga.	Vid behov samt årsbokslut
	En för låg innovationstakt riskerar att leda till att nämnden inte kan möta utmaningarna med den demografiska utvecklingen och ett vikande skatteunderlag.	Fortsätta det påbörjade arbetet med innovationer enligt innovationsstrategin och utveckling av verksamheterna i syfte att hitta effektivare förhållnings- och arbetssätt.	Regelbunden uppföljning och avrapportering till nämnd	Vid behov och i samband med årsbokslut

Kontrollområde	Riskbeskrivning	Kontrollmoment	Kontrollmetod	Tidpunkt för rapportering
Finansiell kontroll	<p>Att vissa resultatförstärkande åtgärder kan ta tid att slå igenom och att det därför finns en inbyggd osäkerhet när åtgärder får full effekt, vilket därmed kan leda till negativ budgetavvikelse.</p> <p>Bristande möjlighet till planering och styrning vad gäller behov och utbud av särskilt boende inom ramen för LOV leder till en risk för överetablering på marknaden/eller otillräckligt utbud, tomlatser och maktobalans mellan kommun och LOV-aktörer.</p> <p>Dessa risker kan i sig orsaka konsekvensen ökade kostnader för nämnden, ej önskad geografisk koncentration av säbo samt ökad efterfrågan och behovsglidning.</p>	<p>Följa nämndens totala nettokostnader mot budgetram och utveckling över tid, inom Uppsala kommun och gentemot andra liknande kommuner samt analysera effekter av vidtagna resultatförstärkande åtgärder.</p> <p>Analysera effekterna av den blandning av upphandlingsformer som nämnden har idag och vidta lämpliga åtgärder för att minska risken för nämnda konsekvenser.</p>	<p>Regelbunden uppföljning och avrapportering till nämnd</p> <p>Genomförande av risk- och konsekvensanalys inom området.</p>	<p>Vid behov samt årsbokslut</p> <p>Vid behov samt vid årlig genomgång av lokal- och bostadsförsörjningsplan.</p>
Kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv	Kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv	Förekomst av oegentligheter leder till brister i måluppfyllelse, ekonomiska förluster och att medborgarna tappar i förtroende för kommunen.	Kontroll av kunskap hos nämndens politiker och tjänstemän om regler för mutor, jäv och representation.	Årsbokslut